

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bc. Kateřina Hlaváčková

**Institut reorganizace v českém a anglickém
právu a jeho použití v praxi**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 11. dubna 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Bc. Kateřina Hlaváčková

V Praze dne 11. dubna 2017

Děkuji JUDr. Tomášovi Pohlovi, vedoucímu mé diplomové práce za cenné připomínky a účinnou pomoc při zpracování. Zároveň děkuji Ing. Heleně Štětinové, LL.M. za to, že mne přivedla k insolvenčnímu právu a obětavě mne podporovala nejen během psaní této práce, ale během celého mého studia.

Obsah

Úvod	5
1 Reorganizace	7
1.1 <i>Teoretické zakotvení pojmu</i>	7
1.2 <i>Historický vývoj</i>	9
2 Reorganizace v České republice	13
2.1 <i>Insolvenční zákon</i>	13
2.1.1 Nový insolvenční zákon	13
2.1.2 Zásady insolvenčního řízení	14
2.1.3 Úpadek a jeho formy	16
2.1.4 Zahájení insolvenčního řízení	18
2.1.5 Subjekty insolvenčního řízení	20
2.1.6 Způsoby řešení úpadku	23
2.2 <i>Právní úprava reorganizace</i>	26
2.2.1 Pojem reorganizace	26
2.2.2 Přípustnost reorganizace	26
2.2.3 Druhy reorganizací	28
2.2.4 Zahájení reorganizace	28
2.2.5 Reorganizační plán	30
2.2.6 Provedení reorganizace	34
2.2.7 Subjekty v reorganizaci	35
2.2.8 Skončení reorganizace	37
2.3 <i>Použití reorganizace v praxi</i>	38
2.3.1 Dostupnost informací	38
2.3.2 Faktické použití institutu reorganizace	40
3 Reorganizace v Anglii	42
3.1 <i>Anglické insolvenční právo</i>	42
3.1.1 Prameny práva	42
3.1.2 Fyzické osoby	43
3.1.3 Úpadek a způsoby jeho řešení	45
3.1.4 Subjekty insolvenčního řízení	47

3.2	<i>Právní úprava reorganizace</i>	50
3.2.1	Pojem a účel reorganizace	50
3.2.2	Zahájení reorganizace	51
3.2.3	Provedení reorganizace	53
3.2.4	Skončení reorganizace	54
3.3	<i>Použití reorganizace v praxi</i>	54
3.3.1	Dostupnost informací	54
3.3.2	Faktické použití institutu reorganizace	55
4	Hodnocení úpravy a použití reorganizace v ČR	57
4.1	<i>Hodnocení použití reorganizace v praxi</i>	57
4.2	<i>Hodnocení právní úpravy reorganizace v ČR</i>	58
4.2.1	Včasné zahájení procesu reorganizace	58
4.2.2	Proces záchrany a ozdravení podniku	60
	Závěr	62
	Seznam zkratk	63
	Použitá literatura	65
	Shrnutí	72
	Klíčová slova	72
	Name	73
	Summary	73
	Key words	73

Úvod

V ekonomické realitě dnešního, dynamicky se vyvíjejícího světa, je s podnikáním spojeno značné riziko. Ne všem aktérům trhu se vždy daří a neúspěch může být zapříčiněn špatnou obchodní strategií či jejím provedením, ale i důvody mimo jakoukoliv kontrolu, ať už je to neúspěch klíčových partnerů či nepřející ekonomický cyklus, každopádně je však normální a nutnou součástí ekonomického života společnosti.

V případě že se ekonomický hráč dostane do situace, kdy jeho další existence za stávajících podmínek není možná, pokud dojde k úpadku, má to výrazný vliv na existenci jeho partnerů, ať už jsou jimi jeho zaměstnanci, nebo například věřitelé a je úkolem práva, konkrétně insolvenčního práva, aby tuto situaci komplexně a hlavně spravedlivě vyřešilo. Způsoby, jak to udělat, jsou v zásadě dva, sanační a likvidační, tedy snaha subjekt zachránit, či jeho kontrolovaný zánik. Každý způsob má své výhody a nevýhody a proto, aby insolvenční právo plnilo svou funkci a pomáhalo efektivnímu fungování ekonomiky, jsou třeba oba, každý v jiné situaci. Problémem však je, pokud využití těchto dvou způsobů řešení úpadku není v rovnováze a jeden, typicky ten likvidační, je nadužíván. To se v tuto chvíli děje v České republice, kde je sanační forma řešení úpadku využívána prakticky pouze u úpadku fyzických osob, spotřebitelů. U podnikatelů, respektive u podnikajících osob právnických je přitom sanační způsob řešení úpadku, reorganizace, umožněn již bezmála deset let, od účinnosti insolvenčního zákona. Přesto je počet v praxi povolených reorganizací velmi nízký, například v minulém roce šlo o 27 případů,¹ a počet těch dovedených do úspěšného konce byl pak ještě nižší.

Cílem této diplomové práce je proto ověřit, zda je tento model nutný, či zda by bylo možné využívat sanačního řešení úpadku u podnikatelů více, a to pomocí testování hypotézy, že institut reorganizace, tedy způsob sanačního řešení úpadku podnikatelů, je, ve srovnání se situací v Anglii, v České republice používán nedostatečně a také jeho úspěšnost je nízká, a následného vyvození závěrů, proč tomu tak je a také poskytnout

¹ Vlastní výpočet podle Ministerstvo spravedlnosti, Insolvenční rejstřík [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

přehled o právní úpravě a fungování institutu reorganizace v praxi v České republice a v Anglii.

K tomu, aby bylo tohoto cíle dosaženo, mají sloužit čtyři kapitoly. V první kapitole bude definován pojem reorganizace v obecné rovině, jeho zařazení do systému insolvenčního práva a exkurz do jeho historického vývoje, s důrazem na jeho sanační charakter. Cílem druhé kapitoly bude popsat použití institutu reorganizace v České republice a to pomocí detailního rozboru účinné právní úpravy nejen přímo reorganizace, její přípustnosti, druhů, zahájení, provedení i ukončení a role jednotlivých subjektů v ní, ale celého insolvenčního řízení, právních zásad jej ovládajících, definice úpadku a jeho druhů, a také zkoumání informací o použití reorganizace v praxi, konkrétně dostupných dat o tom, jak pravděpodobné je, že úpadek subjektu v České republice bude řešen reorganizací a s jakou pravděpodobností bude tato reorganizace úspěšná. Třetí kapitola bude, jako vztažný bod umožňující následné hodnocení, obsahovat stejné informace o situaci v Anglii. Konečně kapitola čtvrtá má za cíl, na základě dříve popsanych poznatků a analýzy dat, vyhodnotit platnost hypotézy a shrnout důvody, které k její platnosti, či neplatnosti, vedou a proč je, či není, v České republice institut reorganizace používán tak málo.

1 Reorganizace

1.1 Teoretické zakotvení pojmu

Jak již bylo naznačeno v úvodu, fyzické a právnické osoby, koneckonců stejně jako celá lidská společnost, nezažívají pouze období blahobytu a prosperity, ale i období, kdy se jim finančně nedaří a kdy mohou pociťovat nedostatek finančních prostředků. Tento nedostatek pak může být řešen úvěrem, tedy situací, kdy jsou této osobě, na její žádost a v její prospěch, poskytnuty věřitelem peněžní prostředky, které je tato osoba dlužníka povinna vrátit a zaplatit úroky.² Problém nastává, pokud dlužník tento svůj závazek není schopen splnit. Vzhledem k tomu, že půjčování peněz je v kapitalistické společnosti jedním z nutných předpokladů jejího fungování a rozvoje³, je nutné stanovit řešení takové situace tak, aby potenciální věřitelé, mající volné finanční prostředky, byli stále ochotní tyto své prostředky půjčovat a nebáli se o jejich návratnost. Poskytnout toto řešení a nastalou situaci stabilizovat je pak úkolem práva.⁴

V případě, že se jedná pouze o jednotlivé závazky, nabízí řešení, v podobě žaloby na plnění a případně následného provedení exekuce,⁵ občanské právo a civilní soudy. V případě mnohosti věřitelů však individuální přístup každého z nich není, v případě že dlužník nemá dostatek majetku pro uspokojení všech svých závazků, vhodným řešením, neboť by vedl k nerovnoměrnému uspokojení věřitelů s tím, že ten, který postupuje nejrychleji, a často nejvíce bezohledně, získá vysoké uspokojení svých pohledávek, zatímco na ostatní nezbyde nic.⁶ Protože toto řešení nelze vnímat jako spravedlivé, poskytuje řešení situace dlužníka neschopného splácet více věřitelům zvláštní právní obor, insolvenční právo.

² § 2395 občanského zákoníku

³ HOLMAN, Robert. 2016. *Ekonomie*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. str. 302

⁴ GERLOCH, Aleš. 2013. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. str. 258

⁵ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. 2015. *Civilní právo procesní: Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges. str. 58 a 203

⁶ SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing. str. 21

Hlavním obsahem insolvenčního práva je úprava řešení úpadku dlužníka. Kdy je dlužník v úpadku upravuje každý právní řád odlišně, obecně se však dá úpadek definovat jako situace, kdy dlužník není schopen uhradit své splatné závazky, případně jejich výše přesahuje výši jeho majetku.⁷ V takové situaci je úkolem insolvenčního práva nabídnout řešení, které je rychlé, transparentní a efektivní, maximalizuje celkové uspokojení věřitelů a zajistí rovné zacházení s nimi, to vše za účelem podpory ekonomické stability a při současném šetření dlužníka a zvážení možnosti jeho fungování v budoucnu.⁸ Právě nalezení rovnováhy mezi aktuálním zájmem věřitelů, získat své uspokojení co nejdříve i za cenu likvidace dlužníka, a zájmem na další dlužníkově existenci, a to jak v právním tak funkčním smyslu, je zásadní pro rozdělení způsobů, jakými lze úpadek řešit. Ty jsou dva, řešení likvidační a řešení sanační. Likvidační řešení úpadku neznamena likvidaci v právním slova smyslu, tedy zánik osoby dlužníka,⁹ nýbrž praktické znemožnění dlužníkovy fungování, spočívající v prodeji jeho majetku a rozdělení výtěžku věřitelům,¹⁰ vedoucí k ukončení provozu případných podniků¹¹ dlužníka, jakož i v pokračování dluhového martyria u fyzických osob, jelikož neuspokojené závazky zpravidla nezanikají. Na druhé straně sanační řešení úpadku nebere v úvahu pouze zájem rychlého uspokojení věřitelů, ale i zájem na dalším fungování dlužníka a jeho případných podniků, případně zájem na druhé šanci a budoucnost bez dluhů pro fyzické osoby, a snaží se o ozdravení dlužníka a jeho případného podnikání.¹² Konkrétní úprava způsobů řešení úpadku liší v právní úpravě jednotlivých států, v českém insolvenčním právu rozlišujeme dle § 4 insolvenčního zákona konkurz, jako řešení likvidační, a oddlužení a reorganizaci jako řešení sanační.

Reorganizace obecně je tedy sanační způsob řešení úpadku podnikatelů, jehož podstatou je ozdravení dlužníkovy podniku a umožnění jeho dalšího fungování v rámci

⁷ V České republice upravuje úpadek § 3 insolvenčního zákona.

⁸ UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. 2005. *UNCITRAL legislative guide on insolvency law*. Vienna: UNCITRAL. New York: United Nations. str. 5 a 10-14

⁹ A to i přesto že v českém pojetí v souladu s § 173 (2) právnické osoby následkem likvidačního způsobu řešení insolvence, tedy konkurzu, zanikají, neboť se, za v zákoně specifikovaných podmínek, zrušují bez likvidace.

¹⁰ UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. 2005. *UNCITRAL legislative guide on insolvency law*. Vienna: UNCITRAL. New York: United Nations. str. 5

¹¹ Insolvenční zákon nepřijal nové pojmosloví soukromého práva a namísto pojmu „závod“, jak jej definuje občanský zákoník, stále používá pojem „podnik“.

¹² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. 2015. *Civilní právo procesní: Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges. str. 269 a 290

insolvenčního řízení za současného poměrného uspokojení věřitelů a to prostřednictvím rozličných metod jako například odpuštění části závazků, změny splátkových kalendářů, přeměny závazků na majetkovou účast, či prodej podniku jako celku.¹³

S pojmem reorganizace je pak nutné srovnat pojem restrukturalizace. Zatímco reorganizace je proces formální, jehož podmínky a postup stanovují insolvenční zákony a další prameny práva jednotlivých států,¹⁴ reorganizace je proces neformální, právně neukotvený. Druhý rozdíl lze vidět v tom, kdo je klíčovým hráčem celého procesu. V případě reorganizace jsou to především věřitelé, jejichž společný zájem je pomyslným jazýčkem na vahách, insolvenční správce, který dohlíží na činnost dlužníka a konečně insolvenční soud, který proces dozoruje. Naopak u neformální restrukturalizace je na prvním místě zájem dlužníka a jeho vlastníků. Co je naopak v obou případech stejné, je cíl, kterým je ozdravení podniku dlužníka, jakož i jednotlivé kroky k tomuto cíli vedoucí, jako je optimalizace předmětu činnosti, snižování nákladů, restrukturalizace pohledávek věřitelů či formální proces přeměny. Vzhledem k tomu se dá shrnout, že restrukturalizace je pojmem širším a zatímco každá reorganizace je materiálně restrukturalizací, naopak to rozhodně neplatí. Mezi hlavní výhody restrukturalizace oproti reorganizaci pak lze považovat rychlost, volnost a nižší náklady, zatímco reorganizace naopak vyniká větší právní jistotou.¹⁵

1.2 Historický vývoj

Sanační způsoby řešení úpadku, mezi něž patří i reorganizace, jsou historicky mladší než způsoby likvidační, které byly po většinu času vývoje insolvenčního práva jedinou možnou variantou. Za hlavní důvod se dá považovat, že společnost přistupovala k úpadku jako k morálnímu selhání jednotlivce a insolvenčního řízení pak mělo punitivní charakter. Již ve starověku, dlouho před vznikem insolvenčního práva jako takového, bylo známé dlužní otroctví, stejně jako, o poznání méně drakonické, řešení předlužení pomocí prodeje dlužníkovy majetku. I přesto, že je sporné, zda se dá římská

¹³ UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW. 2005. *UNCITRAL legislative guide on insolvency law*. Vienna: UNCITRAL. New York: United Nations. str. 7

¹⁴ V České republice je tímto pramenem samozřejmě insolvenční zákon.

¹⁵ ŽIŽLAVSKÝ, Michal. 2012. *Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?* [online]. [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soumrak-restrukturalizace-usvit-reorganizace-83096.html>

úprava považovat za počátek insolvenčního práva,¹⁶ bezesporu již zde lze najít příklady negativního dopadu insolvenční podoby procesů na pověst a čest dlužníka, jeho občanská práva a v krajních případech svobodu a život. Za kolébku institucionalizovaného insolvenčního řízení je pak obecně považována severní Itálie třináctého století, kde se poprvé objevuje rozdílná úprava pro situaci, kdy je dlužník skutečně insolventní, a kdy je možné jeho jednotlivé závazky vymoci v rámci exekučního řízení, a odkud se pak rozšířilo do Německa, ale později i do českých zemí. Zde je úpádkové řízení prvně legislativně zakotveno v Obnoveném řízení zemském, které v roce 1627 přineslo na naše území zásadu poměrného uspokojení věřitelů.¹⁷

Na druhé straně, první předchůdce dnešních sanačních způsobů řešení úpadku lze také najít již ve starověku, kdy Tóra institutem tzv. milostivého léta umožňovala Izraelitům zbavit se každých 49 let svých dluhů.¹⁸ Opravdové sanační způsoby řešení úpadku v rámci insolvenčního práva se však objevují poprvé až v 19. století kdy se, vlivem rozvoje obchodu a změn ve společnosti, nejdříve spontánně rozvíjí řešení úpadku mimosoudně, neboť se jednalo o rychlejší a levnější řešení. Původně neformální proces novací byl postupně procesualizován a přetvořen ve zvláštní typ soudního řízení. První komplexní úpravou byl Napoleonův Code de commerce z roku 1807, v českých zemích byl pak Josefský konkursní řád z roku 1781, který sjednotil do té doby rozdrobenou úpravu, doplněn zákonem o vyrovnávacím řízení z roku 1862 a konečně konkursním řádem z roku 1868.¹⁹ V průběhu devatenáctého století také došlo, vlivem rozvoje kapitalismu, k výraznému posunu ve vnímání úpadce a úpadku jako takového. Ten již není vnímán jako selhání morální, nýbrž ekonomické, s nímž je třeba počítat, neboť může postihnout prakticky kohokoliv.²⁰ Tento vývoj pokračoval i ve století dvacátém, kdy došlo k výrazné proměně charakteru typického úpadce. Namísto malého podnikatele se jím stala velká obchodní korporace, u níž by likvidační způsob řešení

¹⁶ ZOULÍK, František. 2009. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum* [online]. 2009(4) [cit. 2017-02-15].

¹⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. 2005. *Konkurz a vyrovnání*. 3. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. str. 63-66

¹⁸ SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing. str. 10

¹⁹ ZOULÍK, František. 2009. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum* [online]. 2009(4) [cit. 2017-02-15].

²⁰ OMAR, Paul J. 2008. *International insolvency law: themes and perspectives*. Burlington, VT: Ashgate. str. 13–15

úpadku nejen nedával ekonomicky smysl, když by prodejem jednotlivých aktiv došlo k výrazně nižšímu výnosu, než v případě prodeje celého podniku, ale především by měl signifikantní negativní dopady na zaměstnance a celé společenství.²¹ Vznik metody řešení úpadku, jejímž cílem by nebylo dlužníka potrestat, ale pomoci mu splatit co největší část závazků a pokračovat v provozu podniku, byl tak jen otázkou času. Zlom nastal v roce 1979, kdy americký Bankruptcy Code přinesl moderní úpravu sanačního řešení úpadku v podobě institutu reorganizace. Tento zákon následně inspiroval řadu dalších států k modernizaci insolvenčního práva a odkazuje se na něj i důvodová zpráva v současnosti účinného insolvenčního zákona.²²

I přesto, že v České republice se institut reorganizace objevuje až s účinností aktuálního insolvenčního zákona, tedy 1. ledna 2008, jeho předchůdce, vyrovnávací řízení, byl obsažen již v rakouském konkurzním řádu, který byl recipován do československého právního řádu a s drobnými změnami platil až do přijetí řádu insolvenčního, vyrovnávacího a odpůrčího roku 1931, v praxi však nebyl příliš funkční, často docházelo k jeho neplnění a zneužívání.²³ Po období socialismu, které již ze své podstaty rozvoj insolvenčního práva, natož přijetí nových, z USA pocházejících, trendů neumožňovalo, nepřinesla však ani porevoluční úprava signifikantní posun v sanačním řešení úpadku.

Zákon o konkurzu a vyrovnání nabyl účinnosti 1. října 1991 a snažil se reflektovat realitu bouřlivých devadesátých let, pro přechodné období proto například neumožňoval prohlášení úpadku pro platební neschopnost, ale pouze pro předlužení. Zákon byl připraven v poměrně krátkém čase a v situaci, kdy pro právní diskontinuitu neměli autoři na co navázat, a byl proto podrobován značné kritice, mimo jiné z důvodu zdoluhavosti řízení, nedostatečného zapojení věřitelů a právě nedostatečné aplikovatelnosti sanačních způsobů řešení úpadku. Poslední zmíněná výtky zaznívala i přesto, že zákon o konkurzu a vyrovnání obsahoval institut vyrovnání, který spočíval v nabídce úpadce, že ve stanovené době, stanoveným způsobem a ve stanovené výši

²¹ ZOULÍK, František. 2009. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum* [online]. 2009(4) [cit. 2017-02-15].

²² *Návrh insolvenčního zákona – důvodová zpráva* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>

²³ PAVLÍK, Jan. 2011. *Způsoby řešení úpadku v období první republiky*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta. str. 38

částečně uspokojí své věřitele, a to buď v podobě nekonkurzní, nebo nucené, konkurzní. Jeho podstatou bylo zproštění od povinnosti platit ostatní závazky, pokud bylo vyrovnání splněno a potvrzeno soudem. Problém však představovaly velmi přísné podmínky, za kterých mohlo být vyrovnání použito. Jednalo se především o požadavek uspokojení věřitelů, které za období dvou let muselo dosáhnout minimální výše 45 % u mimokonkurzní a 30 % u konkurzní varianty vyrovnání. I přesto, že byly tyto hranice novelou zákona z roku 2000 sníženy na 30 %, respektive 15 %, stále neumožňovaly rozsáhlejší aplikaci institutu v praxi, které zajisté nepomáhala ani značná diskreční pravomoc soudu, který mohl potvrzení vyrovnání zamítnout i přes souhlas všech věřitelů.²⁴ Tato omezení v praxi znamenala, že i pokud byl očekávané uspokojení z konkurzního řešení úpadku výrazně nižší, než stanovené hranice, dlužník spolu s věřiteli neměli v rámci insolvenčního práva žádnou možnost, jak konkurzu zabránit a podnik dlužníka ponechat v chodu, neboť pokud nedošlo k předinsolvenční restrukturalizační dohodě, nebo pokud s touto dohodou nesouhlasil byt' jen jediný věřitel, byl konkurz dlužníka neodvratný, a odrazila se i ve skutečnosti, že návrhy na vyrovnání tvořily v letech 1998 – 2003 pouze 0,51 % všech podaných insolvenčních návrhů.²⁵

Nové epocha insolvenčního řízení se skutečně aplikovatelným sanačním řízením úpadku tedy v České republice přišla až s novým insolvenčním zákonem přijatým roku 2006 a účinným od 1. ledna 2008.

²⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona. 2005. *Konkurz a vyrovnání*. 3. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. str. 79-95 a 297-307

²⁵ Vlastní výpočet dle *Návrh insolvenčního zákona – důvodová zpráva* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>

2 Reorganizace v České republice

2.1 Insolvenční zákon

Jak již bylo zmíněno výše, institut reorganizace se v českém právním řádu objevuje spolu s novým insolvenčním zákonem v roce 2006, s účinností od 1. ledna 2008. Tento insolvenční zákon nahradil zákon o konkurzu a vyrovnání.

2.1.1 Nový insolvenční zákon

Důvodů pro přijetí nového zákona byla celá řada. Prvním byla již zmíněná poplatnost starého zákona době přijetí a hospodářské situaci 90. let, která se překotně vyvíjela. Tento vývoj vedl k častým novelizacím (včetně nálezů Ústavního soudu jich bylo celkem 23), jenž řešily dílčí problémy bez schopnosti koncepčních změn a činily zákon značně nepřehledným. Druhým důvodem byly změny ve vnímání funkce a role insolvenčního práva v zahraničí a změny v charakteru typického úpadce, zosobněné americkým Bankruptcy Code, které zákon o konkurzu a vyrovnání nerefletoval, neboť z důvodu snahy o právní kontinuitu navazoval na řád insolvenční, vyrovnávací a odpůrčí z roku 1931, jehož principy a přístup k řešení úpadku byly již značně zastaralé. Třetím důvodem byla slabá pozice insolvenčních věřitelů, neboť rozhodování o směřování řízení bylo především v rukou soudu a správce, jejichž motivace a zájem na výsledku řízení byla přinejmenším problematická. Konečně hlavním důvodem zmiňovaným v důvodové zprávě byla naprostá převaha likvidační formy řešení úpadku nad formou sanační. Tento nedostatek se pak projevoval jak u právnických osob, především velkých a středních podnikatelů, tak u osob fyzických, u nichž stará právní úprava vůbec nedokázala reagovat na rapidní nárůst spotřebitelských úpadků a nalézt řešení umožňující nový začátek pro tyto úpadce.²⁶

Insolvenční zákon je rozdělen na tři části, část obecnou, část zvláštní obsahující jednotlivé způsoby řešení úpadku a část třetí, společná ustanovení. Obecná část obsahuje především základní zásady insolvenčního řízení, definici úpadku a jeho forem, subjekty insolvenčního řízení a jejich postavení, procesní ustanovení o zahájení řízení a

²⁶ *Návrh insolvenčního zákona – důvodová zpráva* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>

jeho průběhu včetně incidenčních sporů a dále úpravu společných institutů majetkové podstaty a neplatnosti a neúčinnosti. Zvláštní část obsahuje specifika řešení úpadku konkurzem, reorganizací a oddlužením, jakožto i zvláštnosti řešení úpadku finančních institucí a nepatrného konkurzu. Konečně třetí část upravuje insolvenční rejstřík, řízení s evropským mezinárodním prvkem a závěrečná ustanovení.

2.1.2 Zásady insolvenčního řízení

Při výkladu a praktickém použití insolvenčního zákona, stejně jako jakéhokoliv jiného právního předpisu, je nutné vyjít ze zásad, které jej řídí a usměrňují. V případě insolvenčního práva podává výčet těchto základů § 5 insolvenčního zákona, který má však demonstrativní charakter a vzhledem k tomu, že insolvenční řízení je sice velmi specifickým, ale stále druhem civilního procesu, je zásad insolvenčního řízení mnohem více. Dají se rozdělit na obecné zásady civilního procesu zakotvené již v ústavním pořádku, další zásady civilního procesu, případně jejich neaplikovatelnost, a konečně zásady specifické pro řízení insolvenční.

Zastřešující zásadou zaručenou Ústavou a Listinou je právo na spravedlivý proces, jehož jednotlivými zásadami jsou nezávislost a nestrannost soudu a soudce, zákaz odnětí zákonnému soudci, rovnost účastníků řízení projevující se kontradiktorností, veřejnost a ústnost a konečně právo na projednání věci bez zbytečných průtahů.²⁷ Tyto zásady mají dohromady zaručit, že, jak je zaručeno čl. 36 odst. 1 Listiny, se každý „*může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu.*“

Obecné zásady civilního procesu přináší do insolvenčního řízení § 7 insolvenčního zákona, který zároveň způsobuje nejistotu, jelikož je plný neurčitých právních pojmů. Tato nejistota a nejasnost je pak typická pro celou aplikaci obecných zásad civilního řízení. Podle Richtera²⁸ se obecné, a proti sobě jdoucí, zásady dispoziční vs. oficiality, projednací vs. vyšetřovací či arbitrárního vs. legálního pořádku prolínají a uplatňují se v různých fázích řízení s různou intenzitou.

²⁷ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 208

²⁸ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 224 - 232

Za hlavní principy insolvenčního řízení lze pak považovat ty, pro toto řízení specifické. Ty lze rozdělit na zásady výslovně zmíněné v § 5 insolvenčního zákona, kterými jsou zákaz zvýhodňování a poškozování, zásada rychlosti a hospodárnosti, rovné nebo obdobné postavení, zásada pari passu, ochrana dobré víry a zákaz individuálního uspokojení, a na ty, které je nutné dovozovat či najít na jiných místech insolvenčního zákona, jako je peněžní vyjádření pohledávek, univerzální osobní a teritoriální dosah insolvenčního řízení, vis attractiva concursus a poctivost dlužníkovy záměru.

- **Zákaz zvýhodňování a poškozování** upřesňuje obecnou civilní zásadu rovnosti účastníků, která se v insolvenčním řízení vztahuje jak na věřitele vzájemně, tak na dlužníka a doplňuje § 1 insolvenčního zákona a v něm obsažený účel insolvenčního řízení uspokojit věřitele poměrně, kdy však zároveň chrání dlužníka před nepřiměřeně tvrdým postupem.
- **Zásada rychlosti a hospodárnosti** je v insolvenčním řízení důležitá především proto, že pro jeho výsledek a finální uspokojení věřitelů jsou určující okolnosti dynamicky se měnící v čase, neboť dlužníkův majetek zpravidla ztrácí s postupem času svou hodnotu. Projevem této zásady je pak systematika řízení, které je rozdělené do etap a nutí účastníky činit některé kroky pouze v daných etapách, a krátké procesní lhůty.
- **Rovné nebo obdobné postavení**, neboli zásada par conditio creditorum, a **zásada pari passu** navazují na první zásadu a reprezentují hlavní účel insolvenčního řízení, tedy aby došlo k uspokojení věřitelů, které je zásadně poměrné. Insolvenční zákon proto rozděluje insolvenční věřitele do jednotlivých tříd, v jejichž rámci nesmí být věřitelé diskriminováni.
- **Ochrana dobré víry** zaručuje respektování práv, které věřitelé nabyly předtím, než bylo insolvenční řízení zahájeno, kdy je u nich dobrá víra presumována. Prakticky se tato zásada uplatní především při incidenčních sporech a také při namítání neplatnosti a neúčinnosti právních úkonů, kdy je nutné respektovat práva věřitelů a třetích stran.
- **Zákaz individuálního uspokojení** nutí věřitele použít pro uspokojení svých pohledávek insolvenční řízení, pokud bylo zahájeno, a nikoliv individuální postup prostřednictvím civilního řízení a exekučního vymáhání.

- **Peněžní vyjádření pohledávek** je zásada, kterou lze vyvodit z § 175 insolvenčního zákona a má za úkol v praxi umožnit poměrné uspokojení věřitelů neboť činí jejich pohledávky porovnatelné.
- **Univerzální osobní a teritoriální dosah insolvenčního řízení** spočívá v tom, že se insolvenční zákon vztahuje v zásadě na úpadek všech dlužníků,²⁹ uspokojování všech věřitelů a to na aktiva i pasiva v České republice i v zahraničí.
- **Vis attractiva concursus** spočívá v tom, že všechny právní i skutkové otázky související s insolvenčním řízením by měly být v jeho rámci insolvenčním soudem zodpovězeny. V praxi se jedná především o incidenční spory dle § 160 a neplatnost a neúčinnost právních úkonů dle §§ 231 a 235 insolvenčního zákona.³⁰
- **Poctivost dlužníkovy záměru** je zásadní především pro sanační způsoby řešení úpadku, kdy je poctivost presumována, ovšem její absence se může projevit v různých fázích různými způsoby, její posouzení je na diskreci soudu a její prokázání je důvodem pro obrat k řešení likvidačnímu, tedy k prohlášení konkurzu.³¹

2.1.3 Úpadek a jeho formy

Úpadek dlužníka a jeho správná detekce hraje v insolvenčním řízení zásadní roli, neboť je nutnou podmínkou jeho zahájení. Insolvenční zákon proto v § 3 obsahuje legální definici úpadku, a to v podobě dvou testů, testu likvidity a testu předlužení, jakož i definici úpadku hrozícího.³² Oba způsoby určení úpadku obsahují podmínku více věřitelů, přičemž však tato mnohost věřitelů nesmí vzniknout účelově. Této účelovosti brání § 143 odst. 2 insolvenčního zákona, který neumožňuje účelové dělení pohledávek a jejich převod v době 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu. Z tohoto ustanovení, jakož i z rozhodovací praxe soudů lze pak dovodit, že mnohost

²⁹ Výjimky z tohoto pravidla stanovuje § 6 insolvenčního zákona.

³⁰ Novela insolvenčního zákona publikovaná jako zákon č. 64/2017 Sb. tuto zásadu oslabuje, když v novém § 34 odst. 3 stanoví, že v případě odvolání insolvenčního správce povede ten jako správce oddělený incidenční spory vyvolané popřením pohledávek před jeho odvoláním a dále když v § 160 odst. 2 určuje, že pokud tak stanoví rozvrh práce, incidenční spor projedná a rozhodne jiný soudce insolvenčního soudu.

³¹ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 216 - 224

³² Novela insolvenčního zákona publikovaná jako zákon č. 64/2017 Sb. pak přidává negativní definici úpadku, kterou je pozitivní mezera krytí ve výkazu cash flow dlužníka. Tato změna slouží pro dlužníky jako ochrana proti šikanózním insolvenčním návrhům.

věřitelů má být skutečná a ne pouze uměle vytvořená,³³ neboť v takových případech je věřiteli k dispozici exekuční vymáhání.

Test likvidity, neboli test platební neschopnosti, stanoví tři podmínky, jejichž kumulativní splnění vyvozuje závěr dlužníkovy úpadku. Kromě již zmíněné mnohosti věřitelů jsou jimi peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a neschopnost tyto závazky plnit. Právě poslední podmínka je tou vyvolávající nejvíce otázek a praktických aplikačních problémů. Důvodem je informační asymetrie s výhodou na straně dlužníka a také skutečnost, že pro osvědčení úpadku se musí jednat skutečně o neschopnost neplnit, nikoliv pouze o neochotu tak činit. Zákon proto v § 3 odst. 2 stanovuje čtyři vyvratitelné domněnky, při jejichž alternativním naplnění se má za to, že dlužník své závazky plnit není schopen a přenáší tak důkazní břemeno existence, či spíše neexistence úpadku z věřitele na dlužníka.³⁴ Těmito domněnkami je zastavení plateb podstatné části peněžitých závazků, prodlení delší tří měsíců, nemožnost uspokojení splatné pohledávky výkonem rozhodnutí nebo v exekuci nebo nesplnění povinnosti předložení seznamů dle § 104 odst. 1 insolvenčního zákona.

Test předlužení není, na rozdíl od testu likvidity, univerzální a použitelný u všech úpadců, nýbrž pouze u právnických osob a u podnikatelů, neboť je pro jeho zjištění nutné vedení účetnictví.³⁵ Kromě podmínky plurality věřitelů je k jeho naplnění třeba, aby souhrn pasiv převyšoval hodnotu aktiv, přičemž se hodnotí výše všech, nikoliv pouze splatných závazků. Tento způsob určení úpadku je v praxi k dispozici v zásadě výlučně pro dlužnické insolvenční návrhy, neboť klade vysoké požadavky na navrhovatelovu znalost účetnictví dlužníka, které věřitel nemůže v praxi dostat. Naopak velmi vhodný je tento způsob pro konstatování úpadku, který bude dále řešen reorganizací, neboť problémy podniku se v rozvaze projeví dříve než ve výkazu cash flow a šance, že bude co zachraňovat, jsou mnohem vyšší.³⁶

³³ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 13/2011 ze dne 27. 10. 2011 a Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 14/2012 ze dne 28. 3. 2013

³⁴ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 38/2010 ze dne 1. 3. 2012

³⁵ KOZÁK, Jan, 2016. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 12

³⁶ PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o., *Restrukturalizace a insolvence* [online]. [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/cz/cs/podnikove-poradenstvi/restrukturalizace-a-insolvence.html>

Hrozící úpadek je pak § 3 odst. 4 insolvenčního zákona definován jako situace, kdy „lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“ Tento institut je k dispozici pouze pro dlužnické insolvenční návrhy a měl za úkol motivovat dlužníky ke včasnému řešení problematické situace jejich podniku ještě před tím, než dospěje do skutečného stavu úpadku. V praxi se však ukazuje, že tento předpoklad lichý, neboť je v praxi využíván minimálně.

Výrazná většina podávaných insolvenčních návrhů staví na testu likvidity a je tak podávána až v situaci, kdy jsou problémy viditelné na první pohled.³⁷ Jedním z důvodů může být právní úprava zahajování insolvenčního řízení a motivace jednotlivých aktérů tento krok učinit, respektive neučinit.

2.1.4 Zahájení insolvenčního řízení

Zahájení insolvenčního řízení je jeden z jeho okamžiků, kdy se plně projeví zásada dispoziční, neboť v souladu s § 97 insolvenčního zákona lze insolvenční řízení zahájit pouze na návrh, který může podat dlužník nebo věřitel. Náležitosti a obsah insolvenčního návrhu stanoví §§ 97, 103 a 104 insolvenčního zákona a kromě obecných náležitostí podání a identifikačních údajů je jím především osvědčení úpadku dlužníka u všech insolvenčních návrhů, bez ohledu na to, kdo jej podává, a seznamy majetku, závazků a zaměstnanců v případě návrhu dlužnického, k němuž může dlužník připojit návrh na řešení úpadku oddlužením, respektive reorganizací.

V případě věřitelského insolvenčního návrhu však zásadní otázka, nastíněná již v přechozí podkapitole, nakolik jsou věřitelé schopni těmto požadavkům dostát a dlužníkův úpadek prokázat. Zde se na první pohled bezproblémové ustanovení o mnohosti věřitelů může ukázat být problémem, neboť především malým věřitelům nemusí být informace o dalších věřitelích dostupné. Věřiteli navíc nestačí poskytnout soudu pouhé obecné informace o existenci dalších věřitelů, ale detailní údaje o jejich pohledávkách a jejich splatnosti.³⁸ Na věřitele, stejně jako na dlužníka, se také dle § 108 vztahuje možná povinnost zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení ve výši až

³⁷ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 247

³⁸ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 14/2011 ze dne 21. 12. 2011

50 000 Kč a především se věřitel podáním insolvenčního návrhu vystavuje riziku pořádkové pokuty až 50 000 Kč dle § 128a odst. 3 a odpovědnosti za škodu dle § 147 insolvenčního zákona v případě, že je insolvenční návrh odmítnut pro bezdůvodnost, respektive je-li řízení zastaveno vinnou navrhovatele. Tato ustanovení mají chránit dlužníka před šikanou v podobě nedůvodných insolvenčních návrhů majících za cíl jej poškodit. V situaci, kdy jsou proti sobě postaveny tyto dva zájmy, zájem na včasném zahájení insolvenčního řízení a zájem na ochraně dlužníka před šikanózními návrhy, český zákonodárce jasně upřednostňuje ten druhý.³⁹ Důsledkem je, že je věřitelských insolvenčních návrhů podáváno pouze malé množství,⁴⁰ například v roce 2015 podali věřitelé pouze 14 % insolvenčních návrhů.⁴¹

Právě zájem na včasném zahájení insolvenčního řízení a motivace dlužníka, respektive jeho statutárních orgánů, zákonných zástupců a likvidátora, situaci včas řešit pak stojí za §§ 98 a 99 insolvenčního zákona, které stanoví povinnost dlužníka, který je právnickou osobou nebo podnikatelem, podat na sebe insolvenční návrh bezprostředně poté, co se dozvěděl, či měl dozvědět o svém úpadku. Následkem porušení této povinnosti je odpovědnost za škodu věřiteli, kdy tato škoda „*spočívá v rozdílu mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky obdržel.*“ Těmto ustanovením pak konkuruje § 68 zákona o obchodních korporacích, který stanoví ručení členů statutárního orgánu obchodní korporace za její závazky v případě úpadku, pokud o tomto úpadku věděli nebo měli vědět a „*v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokládatelné,*“ s výjimkou krizových manažerů dosazených právě za účelem odvrácení takovéto nepříznivé situace.⁴² Tyto dvě ustanovení mají stejný účel, ochranu věřitelů dlužníka, ovšem jejich vzájemná konkurence staví dlužníka a jeho statutární orgány do značně nepříjemné situace, neboť jejich požadavky se mohou v situaci, kdy je možné buď bojovat za odvrácení úpadku, či podat insolvenční návrh, ale ne oboje

³⁹ Novela insolvenčního zákona publikovaná jako zákon č. 64/2017 Sb. pak tento trend ještě posiluje, když zvyšuje horní hranici pořádkové pokuty dle § 128a odst. 3 na 500 000 Kč.

⁴⁰ A vzhledem ke zpřísnění sankcí výše zmíněnou novelou lze předpokládat, že bude dále klesat.

⁴¹ Vlastní výpočet podle Ministerstvo spravedlnosti, Insolvenční rejstřík [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

⁴² *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 2014. Praha: Wolters Kluwer. str. 581

naráz, vylučovat a vystavit tak dlužníkův management odpovědnosti za protiprávní postup, ať už se rozhodne jakkoliv.⁴³

2.1.5 Subjekty insolvenčního řízení

Subjekty ovlivňující průběh insolvenčního řízení insolvenční zákon taxativně jmenuje v § 9, s tím, že jimi jsou insolvenční soud, dlužník, věřitelé, insolvenční správce, státní zastupitelství a likvidátor dlužníka, přičemž poslední dva jmenovaní se nevyskytují v každém insolvenčním řízení. Účastníky insolvenčního řízení jsou pak v souladu s § 14 insolvenčního zákona dlužník a jeho věřitelé, uplatňující své právo. Každý z procesních subjektů má rozdílnou roli i motivaci. Jejich vzájemná interakce se pak liší u jednotlivých způsobů řešení úpadku, kdy u způsobů likvidačních je akcentována role insolvenčního správce a naopak dlužník může být pasivní, v případě způsobů sanačních je naopak dlužníkův aktivní přístup nutnou podmínkou úspěchu.

Insolvenčním soudem je věcně a místně příslušný krajský soud, který v souladu s § 10 insolvenčního zákona vydává rozhodnutí, ale především vykonává dohlédací činnost, v jejímž rámci dozoruje celé řízení. Jeho role je spíše podpůrná, kdy zásadní rozhodnutí, jako například o způsobu řešení úpadku, patří primárně do rukou věřitelů. Tak jako v každém řízení platí zásada nestrannosti a nezávislosti soudu a soudce a motivací insolvenčního soudu by tak mělo být naplnění účelu insolvenčního zákona a tedy uspořádání majetkových vztahů a co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů za současného dodržení zákonnosti a zásad insolvenčního řízení.

Dlužníkem je osoba, ať už fyzická nebo právnická, u níž je naplněn pojem úpadek. Jeho role, stejně jako jeho motivace, se zásadně liší u jednotlivých způsobů úpadku. V případě fyzických osob je u konkurzu přístup dlužníka většinou velmi laxní, dlužník se správcem často vůbec nespolupracuje a jeho hlavním zájmem je, aby řízení co nejdříve skončilo, u oddlužení by vidina možného osvobození od placení zbylých pohledávek měla být, i když ne vždy je, dostatečnou motivací pro aktivní přístup, který je navíc zákonem podpořen výčtem povinností dlužníka v oddlužení v § 412. U osob

⁴³ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 145

právnických je situace obdobná. V případě řešení úpadku reorganizací má dlužník dispoziční oprávnění ke svému majetku a i když s dohledem a případným souhlasem dalších subjektů řízení, dál aktivně vykonává svou činnost s vidinou návratu do černých čísel. Naopak u konkurzu tato motivace chybí a zákon zároveň omezuje dlužníkovy možnosti aktivní participace na minimum a ten proto zpravidla zůstává pasivní. Motivací dlužníka k plnění jeho povinností by však měly být i možné trestněprávní konsekvence, především riziko naplnění skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti v insolvenčním řízení dle § 225 trestního zákoníku.⁴⁴ Právě vidina možné sankce, kterou je kromě trestněprávní represe riziko prohlášení konkurzu v případě oddlužení a reorganizace, se zdá být tím, co ovlivňuje dlužníkovy chování nejvíce.

Věřitelé jsou subjektem insolvenčního řízení od okamžiku podání přihlášky pohledávky insolvenčnímu soudu.⁴⁵ Mohou jimi být jak fyzické tak právnické osoby a jsou to právě oni, kdo hraje v insolvenčním řízení hlavní roli, neboť jejich poměrné uspokojení je jeho hlavním účelem. Proto, aby bylo možné tohoto cíle dosáhnout a výtěžek řízení mezi věřitele spravedlivě rozvrhnout, jsou předkonkurzní věřitelé rozdělení na dvě skupiny: věřitele zajištěné, kterým svědčí majetková jistota splnění dluhu, a nezajištěné. Tyto dvě skupiny se zásadně liší svou motivací. V případě, že je věřitel zajištěn v dostatečné míře, ví, že jeho pohledávka bude uspokojena a otázkou je pouze, kdy se tak stane. Vzhledem k tomu, že peněžní jednotka má v současnosti vyšší hodnotu než stejná peněžní jednotka v budoucnosti,⁴⁶ jsou zajištění věřitelé motivováni k řešení úpadku konkurzem, který slibuje rychlou návratnost jejich pohledávky.⁴⁷ Na druhé straně věřitelům nezajištěným neslibuje česká insolvenční realita nic víc než průměrné uspokojení 3,3 %.⁴⁸ Takto nízké uspokojení vede na jedné straně k vyšší motivaci řešit úpadek sanačním způsobem, kdy je pravděpodobné upokojení řádově vyšší, na straně druhé však k určité apatii a nechuti do řízení aktivně zasahovat, především u malých věřitelů. Pro překonání těchto rozdílů a problémů stanoví

⁴⁴ PŮRY, František, 2015. *Úpadkové trestné činy v České republice*. V Praze: C.H. Beck. str. 93-94

⁴⁵ KOZÁK, Jan, 2016. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 52

⁴⁶ KISLINGEROVÁ, Eva, 2004. *Manažerské finance*. Praha: C.H. Beck. str. 130

⁴⁷ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 106

⁴⁸ SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA, 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing. str. 97

insolvenční zákon způsob kolektivního rozhodování, kdy zajištění a nezajištění věřitelé hlasují o zásadních otázkách odděleně. Vzhledem k tomu, že mnohost věřitelů, která je v insolvenčním řízení již z jeho podstaty vždy přítomná, může dosahovat značných rozměrů,⁴⁹ jsou kromě schůze věřitelů zákonem definovány i další věřitelské orgány, kterými jsou věřitelský výbor a zástupce věřitelů. Jejich úkolem je umožnit flexibilní řešení situací v insolvenčním řízení tím, že plní funkce dle § 58 zákona.

Insolvenční správce je subjektem sui generis. Dle zákona o insolvenčních správcích je insolvenčním správcem fyzická osoba, nebo veřejná obchodní společnost, která je oprávněna činnost insolvenčního správce vykonávat. Jeho role v insolvenčním řízení není v insolvenčním zákoně jasně definovaná, z § 36 odst. 1 se však dá dovodit, že jeho úkolem je hájit společný zájem věřitelů, kdy na nich však zůstává nezávislý. Na jeho splnění je vyzbrojen celou řadou pravomocí, především jednat dle § 40 na účet dlužníka, vyžadovat součinnost orgánů veřejné správy dle § 43, provádět inventarizaci a správu majetkové podstaty dle § 217 a další. Insolvenční správce je do funkce dosazován soudem dle pořadí v seznamu a i přesto, že zákon umožňuje nadpoloviční většině přihlášených věřitelů takto ustanoveného správce odvolat a dosadit správce nového, umocňuje způsob ustanovení do funkce správcovu nezávislost.⁵⁰ Při výkonu funkce je insolvenční správce dle § 36 insolvenčního zákona povinen „*postupovat svědomitě a s odbornou péčí; je povinen vyvinout veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře. Společnému zájmu věřitelů je povinen dát při výkonu funkce přednost před zájmy vlastními i před zájmy jiných osob.*“ V případě že tuto, či jinou zákonem či soudem uloženou povinnost nesplní, či nepostupuje s odbornou péčí, odpovídá dle § 37 odst. 1 za škodu takto způsobenou. Pro tyto případy musí být správci povinně pojištěni. Kromě bíče sankcí za porušení povinností je insolvenční správce samozřejmě motivován cukrem v podobě odměny. Ta se počítá dle vyhlášky o odměně insolvenčního správce odlišně u jednotlivých způsobů řešení úpadku. V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře mu náleží fixní odměna, v případě konkurzu část výnosů ze zpeněžení

⁴⁹ Například při úpadku společnosti Sazka a.s. přihlásilo své pohledávky 2 075 věřitelů.

⁵⁰ V případě řešení úpadku reorganizací je role insolvenčního správce značně modifikovaná a informace obsažené v tomto odstavci tak neplatí stoprocentně. Více o specifických postavení insolvenčního správce při reorganizaci v následující podkapitole.

majetku, jejíž velikost se liší v závislosti na tom, zda se jedná o majetek který je předmětem zajištění, či nikoliv, a odměna za přezkoumání přihlášek. V případě reorganizace náleží insolvenčnímu správci měsíční odměna vypočítaná z dlužníkovy obratu a odměna za přezkoumání přihlášek, která je stejná jako v případě řešení úpadku konkurzem. I přesto, že insolvenční zákon jasně říká, že insolvenční správce musí dát společnému zájmu věřitelů přednost před zájmem vlastním, bylo by naivní se domnívat, že v případech, kdy má správce možnost neformálně ovlivnit způsob řešení úpadku, na svůj zájem hledět nebude. Pak právě odpovědnost za škodu a způsob výpočtu odměny nahrávají tomu, aby správce preferoval řešení úpadku konkurzem, při němž je riziko způsobení škody nižší a výše vyplácené odměny jistější, než při reorganizaci.

Státní zastupitelství se může stát subjektem insolvenčního řízení, pokud do něj vstoupí, k čemuž jej opravňuje § 7c insolvenčního zákona. Děje se tak v případech, kdy existuje důvodné podezření, že s insolvenčním řízením souvisí trestná činnost, ať již dlužníkovy, či jiných osob. Likvidátor dlužníka vstupuje do insolvenčního řízení podáním insolvenčního návrhu podle § 98 odst. 2 zákona, případně z vlastní iniciativy a především spolupracuje s insolvenčním správcem.⁵¹

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že pro subjekty insolvenčního práva je likvidační řešení úpadku rychlejší a méně namáhavou cestou a pouze nezajištění věřitelé jsou motivováni k tomu, aby se snažili o cestu sanační, která slibuje řádově větší uspokojení jejich pohledávek. Je proto správně, že jsou to právě oni, v jejichž rukou osud řízení leží, je ovšem otázkou, zda tento větší výnos pokryje alespoň náklady spojené s aktivní účastí v řízení.

2.1.6 Způsoby řešení úpadku

Rozhodnutí o tom, jakým způsobem bude úpadek dlužníka řešen, není subjektům insolvenčního řízení ponecháno na libovůli, neboť § 4 insolvenčního zákona taxativně stanoví, jakými způsoby lze úpadek řešit. Jsou jimi konkurz, reorganizace, oddlužení a zvláštní způsoby řešení úpadku finančních institucí, kterým však v této práci, vzhledem ke specifičnosti a rozsáhlosti problematiky, nebude věnován prostor.

⁵¹ KOZÁK, Jan, 2016. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 40 a 206-208

Naopak konkurz a oddlužení je nutné představit, neboť konkurz je univerzální způsob řešení úpadku a je tak alternativou sanačním způsobům, oddlužení je pak vedle reorganizace druhým sanačním způsobem úpadku, jen použitelným pro jiný okruh osob.

Konkurz je tedy univerzálním způsobem řešení úpadku, který je použitelný u všech úpadků a tvoří tak alternativu sanačním způsobům. Tato alternativa je zároveň hrozbou, že pokud nebude sanační řešení úspěšné, dojde k prohlášení konkurzu. Insolvenční zákon v § 244 definuje konkurz jako řešení úpadku zásadně poměrným uspokojením z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že pohledávky, které se takto nepodaří uspokojit, nezanikají. Již z této definice vyplývají nejdůležitější aspekty konkurzního řízení: dlužníkův majetek se, až na výjimku zmíněnou níže, rozpadá a je rozprodán na uhrazení pohledávek věřitelů, tento prodej řídí insolvenční správce na nějž přechází oprávnění s majetkem dlužníka nakládat a neuspokojené pohledávky nezanikají. V praxi to znamená, že dlužník, ať už fyzická či právnická osoba, ztrácí prohlášením konkurzu právo rozhodovat o svém majetku, které dle § 246 odst. 1 přechází na insolvenčního správce. Ten ukončuje činnost případných podniků a po souhlasu insolvenčních věřitelů majetek dle §§ 286 a násl. zpeněží, ať už ve veřejné dražbě, po udělení souhlasu soudu mimo ni nebo soudním prodejem. Likvidační charakter konkurzu udává pro právnické osoby především § 312 odst. 3 insolvenčního zákona ve spojení s § 173 odst. 2 občanského zákoníku, neboť právnická osoba se jako následek zrušení konkurzu zrušuje bez likvidace. U fyzických osob tento způsob právního zrušení samozřejmě není možný, vzhledem k tomu, že však neuspokojené pohledávky nezanikají, dlužník zůstává pod tlakem věřitelů, jejichž přezkoumané pohledávky jsou navíc nyní, nebyly-li dlužníkem popřeny, vykonatelné, a lze tak mluvit o likvidaci materiální, neboť dlužník nemá možnost svým závazkům uniknout.

Výjimku z likvidačního charakteru konkurzu a určitý mezistupeň mezi konkurzem a reorganizací, představuje prodej podniku jedinou smlouvou dle § 290 insolvenčního zákona, při němž insolvenční správce v rámci zpeněžování majetkové podstaty celý podnik prodá jako *going concern*. I přesto, že tak formálně dojde k likvidačnímu způsobu řešení, materiálně proběhne sanace, neboť podnik je zachráněn a pokračuje ve své činnosti, a je provozován jiným subjektem, když původní vlastník zaniká. Tento institut se zdá být vhodnou alternativou především u menších dlužníků, kde by reorganizace byla zbytečně nákladným a komplikovaným řešením úpadku,

respektive u dlužníků, kteří neprojdou testy přípustnosti reorganizace v § 316 odst. 4 a 5 insolvenčního zákona.

Oddlužení je sanační způsob úpadku který preferuje sociální aspekty před těmi ekonomickými.⁵² Je dostupné pro právnické osoby nepodnikatele a především pro osoby fyzické, které by neměly mít dluhy z podnikání, jejichž existence však za podmínek § 389 odst. 2 použití oddlužení nebrání. Hlavní výhodou oddlužení je možnost osvobození dlužníka od placení pohledávek zbylých na konci insolvenčního řízení a také skutečnost, že dlužníkovi zůstává dispoziční oprávnění k majetku. Proto, aby byl dlužníkovi umožněn nový začátek, musí být oddlužení v první řadě navrženo a to pouze dlužníkem. Soud pak zkoumá, zda byly splněny všechny náležitosti, zda dlužník nesleduje nepoctivý záměr či nemá lehkomyšlný či nedbalý přístup a zda bude možné uspokojit přihlášené nezajištěné věřitele ve výši alespoň 30 %.⁵³ Pokud ano, oddlužení schválí a rozhodne zároveň o jeho způsobu, přičemž má dle § 398 insolvenčního zákona k dispozici dva způsoby plnění oddlužení, a to zpeněžením majetkové podstaty a plněním splátkového kalendáře, přičemž druhé zmíněné v praxi výrazně dominuje, když v roce 2015 bylo 93,1 % schválených oddlužení plněno splátkovým kalendářem.⁵⁴ V případě, že dlužník v průběhu pěti let splní minimální výši uspokojení přihlášených nezajištěných věřitelů a zároveň dostojí dalším povinnostem vyjmenovaným v § 412 zákona, soud jej usnesením dle § 414 zákona osvobodí od plnění zbytku a také od ostatních pohledávek. Tento institut jistě velmi napomáhá řešení sociálních dopadů konzumní společnosti na jedince s nižší finanční gramotností a umožňuje jim poučit se ze svých chyb a začít znovu s čistým štítem. Jistá mezera v právu může být identifikovaná v situaci podnikajících fyzických osob, u jejichž většiny by striktní výklad zákona řešení úpadku oddlužením vylučoval, což by vedlo ke značné tvrdosti zákona, neboť pro tyto subjekty by, vzhledem k nepravděpodobnému splnění testů přípustnosti reorganizace dle § 316 odst. 4 a 5 insolvenčního zákona, neexistoval způsob, jak svůj úpadek sanačně vyřešit. Tento problém je částečně

⁵² Ministerstvo spravedlnosti ČR, *Oddlužení* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>

⁵³ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, 2015. *Civilní právo procesní: Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges. str. 316

⁵⁴ Vlastní výpočet podle Ministerstvo spravedlnosti, Insolvenční rejstřík [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

překonáván soudní praxí, kdy značná část soudů oddlužení u těchto osob povoluje,⁵⁵ je však velkou otázkou, zda je tento přístup správný a zda by neměl zákonodárce uvažovat o změně právní úpravy.

2.2 Právní úprava reorganizace

2.2.1 Pojem reorganizace

Ač je dle dikce zákona reorganizace sanačním způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka, ve skutečnosti se jedná spíše o způsob, „*jak se na způsobu řešení úpadku dohodnout.*“⁵⁶ Jejím účelem je kromě primárního cíle každého insolvenčního řízení, dosáhnout co nejvyššího uspokojení věřitelů, také ozdravit dlužníkovu podnik a zachovat jeho provoz. Přesněji se dle § 316 odst. 1 insolvenčního zákona reorganizací rozumí „*zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.*“ K tomu, aby mohl být provoz dlužníkovu podniku zachován, zůstávají mu dispoziční oprávnění k majetku a celý proces je postaven na konsenzu a důvěře mezi zúčastněnými subjekty za dozoru insolvenčního soudu. Pro reorganizaci je tak typická značná volnost, kdy zákon poskytuje pouze mantinely a základní procesní úpravu celého procesu, ale materiální aspekty a faktické provedení celého procesu jsou v rukou dlužníka a jeho věřitelů.

2.2.2 Přípustnost reorganizace

Jak již vyplývá z její samotné podstaty, reorganizace je dostupná pouze dlužníkům podnikatelům, kteří mají podnik.⁵⁷ Naopak dostupná není dle § 316 odst. 3 dlužníkům v likvidaci, obchodníkům s cennými papíry a osobám s oprávněním k obchodování na komoditní burze. Důvodem pro tyto podmínky je, že u dlužníků nepodnikatelů, případně dlužníků v likvidaci, nelze očekávat, že jejich hodnota jako

⁵⁵ KUBÍČKOVÁ, Alice a Jan BUREŠ, 2016. Oddlužení podnikatele – někde možné je, jinde ne. *EPRAVO.CZ* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatele-nekde-mozne-je-jinde-ne-100104.html>

⁵⁶ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 459

⁵⁷ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 50/2013 ze dne 30. 6. 2015

going concern bude vyšší, než hodnota jejich majetku. Pro obchodníky s cennými papíry je pak dostupná zvláštní úprava v rámci hlavy čtvrté insolvenčního zákona.

Zásadnějším kritériem přípustnosti než výše zmíněné obecné předpoklady je kvantitativní test a jeho kvalitativní korektiv, obsažené v § 316 odst. 4 a 5 insolvenčního zákona. Dle tohoto testu je reorganizace přípustná, pokud dlužníkův obrat za poslední účetní období byl alespoň 50 000 000 Kč, nebo alternativně, pokud zaměstnává alespoň 50 lidí, přičemž se jedná pouze o zaměstnance, kteří mají pracovní poměr na základě pracovní smlouvy.⁵⁸ Dle důvodové zprávy bylo motivací zákonodárce omezení uplatnitelnosti institutu reorganizace pouze na velké subjekty, u nichž lze předpokládat úspěšný průběh a dokončení celého procesu.⁵⁹ Dalším argumentem je, že pravděpodobnost, že bude mít dlužníkův majetek going concern hodnotu přesahující majetek a lidský kapitál zakladatele, je přímo úměrná jeho velikosti.⁶⁰ Na druhou stranu, kvantitativní test nereflektuje specifika jednotlivých odvětví, natož pak dlužníků, a v konkrétních případech může být nepřiměřeně tvrdý.⁶¹

Tuto tvrdost zmírňuje kvantitativní korektiv, který připouští v situaci, kdy je na způsobu řešení úpadku reorganizací shoda mezi dlužníkem a nadpoloviční většinou všech zajištěných i nezajištěných věřitelů, počítáno zvlášť dle výše pohledávek, reorganizaci použít. V tomto případě předkládá dlužník soudu nejpozději do rozhodnutí o úpadku reorganizační plán, který věřitelé schválili. Jedná se o tzv. předjednanou reorganizaci, která je navíc zpravidla rychlejší a celkové náklady nesené věřiteli jsou nižší. Naopak §§ 150 a 151 insolvenčního zákona umožňují opačný postup, kdy i přes splnění kvantitativního testu může být reorganizace schůzí věřitelů odmítnuta a zvoleno řešení úpadku konkurzem.

Ve světle skutečnosti, že proces reorganizace je spojen se značnými fixními náklady, jejichž výši by fakticky nesli věřitelé, lze považovat za správné, že zákon

⁵⁸ KOZÁK, Jan, 2016. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 1016

⁵⁹ *Návrh insolvenčního zákona – důvodová zpráva* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>

⁶⁰ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 420

⁶¹ Hodnoty v kvantitativním testu přípustnosti reorganizace jsou navíc aktuálně nižší, než v původním znění insolvenčního zákona. Revizní novelou, účinnou 1. ledna 2014 byla tato kritéria snížena z původních 100 000 000 Kč obratu nebo 100 zaměstnanců na polovinu.

stanoví minimální velikost dlužníka, u které se dá očekávat větší výnos, v němž se tyto náklady lépe rozpustí, respektive že umožňuje věřitelům, aby se sami rozhodli, zda chtějí tyto náklady nést. Pro rozhodování věřitelů by pak měla být určující going concern hodnota dlužníka, respektive jeho podniku, a její porovnání s hodnotou aktiv a srovnání rozdílu se zvýšenými náklady na reorganizaci a časovou hodnotou výnosu.

2.2.3 Druhy reorganizací

Jak již bylo naznačeno výše, lze rozlišovat několik odlišných druhů reorganizace. Toto rozdělení zákon nestanoví a je tak v odborné literatuře dovozována na základě míry konsenzu mezi subjekty a z něj vyplývajících rozdílů v reorganizačním procesu. Jak již bylo řečeno, souhlas a shoda mezi subjekty insolvenčního řízení, především mezi dlužníkem a většinou věřitelů v jednotlivých skupinách, je podstatou reorganizace jako takové, v praxi se však liší jeho mírou.

Richter⁶² rozlišuje reorganizaci konsenzuální, zdánlivě konsenzuální a nekonsenzuální. Konsenzuální reorganizace byla předem domluvena s většinou věřitelů, před soud tedy dlužník přichází připraven a jedná se spíše o zákonem chráněný proces restrukturalizace, kdy soud přezkoumává podmínky reorganizace spíše z formálního hlediska a z hlediska poctivosti záměru. Na druhou stranu v případě nekonsenzuální reorganizace se dlužník, či jiný navrhovatel, snaží podporu většiny věřitelů získat až během samotného insolvenčního řízení a role soudu je výraznější. Konečně zdánlivě konsenzuální reorganizace je situací, kdy se v průběhu řízení ukáže, že souhlasící věřitelé netvoří většinu a reorganizace se tak fakticky mění z konsenzuální na nekonsenzuální.

2.2.4 Zahájení reorganizace

Reorganizaci je v souladu s dispoziční zásadou nutno navrhnout. Osobou, která je aktivně legitimovaná návrh na povolení reorganizace podat je dle § 317 dlužník nebo přihlášený věřitel, u nějž musí dle § 323 zákona tento návrh schválit schůze věřitelů, za podmínky, že jsou v dobré víře, že je návrh splnitelný. Při posuzování, zda je

⁶² RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 460-469

navrhovatel v dobré víře pak soud může vycházet z § 326 odst. 2 zákona, ale i jiných skutečností.

Lhůta pro podání návrhu se liší podle toho, zda je podáván dlužníkem v situaci hrozícího úpadku, pak je třeba jej podat nejpozději do rozhodnutí o úpadku, nebo v případech již nastalého úpadku, kdy je lhůta pro podání 10 dnů před první schůzí věřitelů po rozhodnutí o úpadku. Nedodržení těchto lhůt vede k odmítnutí návrhu.⁶³

V závislost na tom, kdo insolvenční návrh podal, se pak podle § 319 insolvenčního zákona liší jeho stanovený obsah. Dlužníkuv návrh musí kromě obecných náležitostí podání, označení dlužníka a údajů o způsobu navrhované reorganizace, obsahovat také informace o kapitálové struktuře a majetku ovládajících osob a osob tvořících koncern, stejně jako svůj seznam majetku a závazků. Věřitel dvě poslední jmenované povinnosti nemá, čímž je alespoň částečně zmírněno břímě, které nese věřitel iniciující řešení dlužníkovu úpadku zmíněné v podkapitole 2.1.4 výše. Problém však přináší odstavec 5 zmíněného paragrafu, který říká, že návrh není závazný nejen pro osobu sestavující reorganizační plán, ale ani pro navrhovatele. Toto ustanovení přináší do insolvenčního řízení značnou míru nejistoty, neboť v momentě rozhodování o způsobu řešení úpadku nevědí zúčastněné subjekty, o čem rozhodují a jak bude reorganizace v realitě vypadat, což může vést k jejich neochotě se k sanačnímu způsobu řešení úpadku přiklonit.⁶⁴

Poté, co je insolvenční návrh podán, přezkoumává insolvenční soud jeho bezvadnost a v případě, že vady nalezne, po marné výzvě k doplnění návrh odmítne. Důvody pro zamítnutí jsou pak předpoklad nepoctivého záměru navrhovatele, znovu podání návrhu a neschválení věřitelského návrhu schůzí věřitelů. Pokud k tomu nedojde a návrh není navrhovatelem vzat zpět, soud návrh schválí a reorganizaci povolí. Toto rozhodnutí může soud, v případě konsenzuální reorganizace, spojit přímo s rozhodnutím o úpadku. V případě nekonsenzuální reorganizace má právo o způsobu řešení úpadku dle §§ 149 až 152 rozhodnout schůze věřitelů a to buď nadpoloviční většinou přítomných zajištěných i nezajištěných věřitelů, počítáno zvlášť, nebo 90 % všech

⁶³ § 318 insolvenčního zákona

⁶⁴ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 476

přítomných věřitelů, vždy počítáno dle výše přihlášek, případně alespoň 50 % všech přítomných, pokud hlasuje pouze jedna ze skupin věřitelů. V případě, že jsou splněny zákonné požadavky na osobu dlužníka, pak soud rozhodne v souladu s rozhodnutím schůze věřitelů. Schůze věřitelů může reorganizaci schválit i v případě, že nebyl včas podán návrh na povolení reorganizace.⁶⁵ Pokud schůze věřitelů nerozhodla a není důvod pro odmítnutí či zamítnutí návrhu, insolvenční soud reorganizaci dle § 328 insolvenčního zákona povolí. Obsahem rozhodnutí o povolení reorganizace je dle § 329 kromě konstatování povolení také ustanovení insolvenčního správce, případně konstatování, kdo již ustanoveným správcem je, a především výzva dlužníkovi, aby předložil ve lhůtě 120 dnů reorganizační plán.

2.2.5 Reorganizační plán

Právě reorganizační plán tvoří hmotněprávní základ procesu reorganizace, neboť *„vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli.“* Tato definice reorganizačního plánu, obsažená v § 338 odst. 1 insolvenčního zákona, má spíše obecný charakter a dává tak předkladateli značnou volnost, neboť jej nutí pouze vyjasnit postavení osob dotčených reorganizací a jejich vztahů a vymezit opatření ke splnění cíle reorganizace.

Tuto volnost výrazně omezuje § 340 insolvenčního zákona, který stanoví, co musí být obsahem reorganizačního plánu, jakož i požadavek na věrnost zobrazených možností dlužníka, z nichž plán vychází. Povinnými náležitostmi reorganizačního plánu je rozdělení věřitelů do skupin, včetně popisu jejich postavení, určení způsobu reorganizace, opatření k jejímu provedení, údaj o případném pokračování dlužníkovy podniku a jeho podmínek, uvedení financujících osob, vliv na zaměstnanost, závazky po skončení reorganizace a konečně způsob naložení s pohledávkami, o nichž se vede incidenční spor, případně jsou podmíněné. Za nejdůležitější z těchto požadavků lze považovat první tři jmenované, o jejichž praktické aplikaci a jejich důsledcích bude pojednáno níže. § 342 dále definuje, jaké dokumenty mají být, v závislosti na jeho charakteru, k reorganizačnímu plánu přiložené jako přílohy. Jejich výčet obsahuje

⁶⁵ Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 30/2010 ze dne 20. 1. 2011

především prohlášení osob, pro něž vyplývají ze znění předkládaného plánu nějaké povinnosti, respektive omezení jejich práv, že s tím souhlasí, ať už se jedná o osoby poskytující financování, manžela dlužníka nebo dlužníka samotného, pokud má dále provozovat svůj podnik. Konečně, § 343 stanoví povinnost předkladatele zpracovat zprávu, jejíž přílohou bude reorganizační plán a která bude obsahovat shrnutí informací potřebných pro věřitele ke kvalifikovanému rozhodnutí, zda hlasovat pro přijetí plánu, či nikoliv. Tato povinnost je zásadní především pro drobné věřitele, neboť alespoň částečně vyrovnává informační asymetrii mezi nimi, a předkladatelem.⁶⁶ Obsahem zprávy tak bude detailní rozvedení důsledků jednotlivých kroků, navrhovaných v reorganizačním plánu a jejich vliv na postavení jednotlivých věřitelů, jakož i komparace jejich konečného postavení a uspokojení v reorganizaci a v případě, že by byl úpadek řešen konkurzem.

Předkladatelem reorganizačního plánu může být podle § 339 insolvenčního zákona dlužník a přihlášení věřitelé, kteří podali návrh na povolení reorganizace s tím, že dlužník má přednostní právo tak učinit. Toto právo mu zůstává, i pokud on sám návrh nepodal, může se jej však vzdát a může jej o něj připravit schůze věřitelů. Skutečnost, že mají věřitelé možnost dlužníkovi toto přednostní právo upřít je důležité především proto, že na sestavení reorganizačního plánu má dlužník 120 dnů, kdy tato lhůta může být soudem prodloužena až na dvojnásobek, což se také ve většině velkých reorganizací poslední doby stalo.⁶⁷ Dlužník tak zůstává pod ochranou zákonného moratoria, aniž by věřitelům předložil návrh řešení situace. Věřitelé tak mají možnost tuto dobu zkrátit a urychlit tak celý proces řešení dlužníkova úpadku. Kromě věřitelů může o zkrácení nebo ukončení lhůty rozhodnout i soud pokud dlužník zjevně na plánu nepracuje či se snaží celou reorganizaci zmařit. Pokud tak učiní, nebo pokud se dlužník přednostního práva vzdá, případně jej nevyužije, může schůze věřitelů přidělit přednostní právo sestavit reorganizační plán jiné osobě. Pokud se tak nestane, vyzve soud k vypracování plánu další osoby, které podaly návrh na povolení reorganizaci, tedy některé z přihlášených věřitelů.

⁶⁶ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 495

⁶⁷ Viz například OKD, a.s. nebo Vítkovice Power Engineering a.s.

Poté, co některá z k tomu oprávněných osob, reorganizační plán předloží, rozhoduje o jeho přijetí zvláště svolaná schůze věřitelů, případně věřitelé v hlasování mimo schůzi. Právě hlasování věřitelů je klíčovým momentem celé reorganizace, neboť dochází k vyvrcholení snah předkladatele o vytvoření řešení úpadkové situace a jejímu podrobení rozhodnutí věřitelů. I přesto, že jak je popsáno níže, může soud toto rozhodnutí za určitých okolností zvrátit, jsou to právě věřitelé, kteří drží v rukou osud celého reorganizačního procesu. Hlasují o něm ve skupinách, které byly navrženy předkladatelem v reorganizačním plánu. Toto rozdělení musí splňovat podmínky § 337 insolvenčního zákona, tedy věřitelé uvnitř jednotlivých skupin musí mít stejné právní postavení a hospodářské zájmy, a musí být odůvodněno. Jinak ale zákon pouze demonstrativně vypočítává, že samostatnou skupinu tvoří každý zajištěný věřitel, společníci či členové dlužníka a věřitelé, kteří nejsou reorganizačním plánem dotčeni. Předkladatel má tak při tvoření skupin značnou volnost, která mu umožňuje zvýšit pravděpodobnost přijetí plánu, pokud „problematické“ věřitele vhodně rozdělí do různých skupin. V rámci skupiny totiž stačí přijetí většinou zařazených věřitelů. I přesto, že tato většina musí být dvojnásobná, jak podle hlav, tak podle výše pohledávek, reorganizační plán lze přijmout i přes odpor značné části věřitelů, pokud mezi nimi nejsou věřitelé zajištění. I v tomto případě však může nesouhlas nahradit svým rozhodnutím insolvenční soud. Pro zjednodušení přijímacího procesu se navíc souhlas skupiny věřitelů, jejichž pohledávky nejsou plánem dotčeny, presumuje.

Poté, co schůze věřitelů rozhodne, musí reorganizační plán ještě schválit insolvenční soud. Ten jej dle § 348 zákona schválí, pokud je v souladu s právními předpisy, není jím sledován nepoctivý záměr, přijaly jej všechny skupiny věřitelů, uspokojení jednotlivých věřitelů je vyšší, než by bylo v případě konkurzu a pohledávky za majetkovou podstatou a postavené těmto na roveň byly, nebo budou ihned uhrazeny. Insolvenční soud může navíc plán schválit i přesto, že chybí souhlas některé ze skupin věřitelů. V tom případě však musí dojít k přijetí alespoň jednou skupinou mimo společníků či členů družstva a reorganizační plán musí být spravedlivý a zjevně nevést k dalšímu úpadku dlužníka. Spravedlivost plánu vůči věřitelům definuje insolvenční zákon odlišně pro zajištěné a pro nezajištěné věřitele. V prvním případě stačí, aby zajištěnému věřiteli srovnatelné zajištění zůstalo, případně aby byl uspokojen plnou hodnotou zajištění, zatímco v druhém se uplatní tzv. pravidlo absolutní přednosti, které

stanoví, že věřitelé buď budou uspokojeni v plné výši svých pohledávek, nebo žádný juniornější věřitel, včetně společníků společnosti, nedostane nic.⁶⁸ Účelem soudního korektivu je předejít šikany dlužníka a většiny věřitelů jednotlivými, nesouhlasícími, věřiteli⁶⁹ v situaci, kdy je reorganizace zjevně lepším řešením než konkurz.⁷⁰ V praxi je použití korektivu u nezajištěných věřitelů zkomplikováno požadavkem, aby žádné uspokojení nezískali společníci dlužníka, kteří ze samé definice své pozice musí být nejjuniornějšími věřiteli. Těm totiž nesmí zůstat podíl ve společnosti a dlužník tak fakticky musí projít likvidací, případně jinak upravit vlastnické vztahy.⁷¹

Lze konstatovat, že právní úprava reorganizačního plánu zajímavě balancuje práva dlužníka, který je v praxi nejčastějším předkladatelem insolvenčního plánu, a věřitelů. Dlužník má na jedné straně přednostní právo plán vypracovat a předložit a do jisté míry ovlivnit hlasování o něm rozdělením věřitelů do skupin. Věřitelé naopak mohou obě tyto výsady omezit, respektive napadnout u insolvenčního soudu, mají právo na detailní informace o plánu ve zprávě a konečně rozhodují o přijetí či nepřijetí reorganizačního plánu. Nad všemi aktéry pak bdí insolvenční soud, který nakonec plán schválí či neschválí. Současná česká úprava reorganizačního práva se tak zdá být vyvážená.

Účinností reorganizačního plánu nastává hlavní fáze reorganizace, při které se konečně naplno rozvine její sanační charakter. Jejím důsledkem je dle § 353 zákona návrat dispozičních oprávnění dlužníka. Dle § 356 také zanikají všechny nároky věřitelů, jakož i práva třetích osob k majetku, a jsou nahrazeny novými. Hlavním důsledkem účinnosti reorganizačního plánu je však právě skutečnost, že se jím řídí následující kroky zúčastněných subjektů a faktický průběh reorganizace.

⁶⁸ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 512

⁶⁹ Ditto, str. 510

⁷⁰ Kdyby totiž lepším řešením nebyla, nedošlo by k naplnění podmínky obsažené pod písmenem d prvního odstavce § 348, požadavek na jejíž splnění je bezpodmínečný.

⁷¹ Usnesení VS v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 387/2015-B-68 ze dne 10. 9. 2015

2.2.6 Provedení reorganizace

Poté, co je reorganizační plán schválen a nabyde účinnosti, nastává druhá fáze reorganizačního procesu, během které dochází k naplnění jejího účelu, k jejímu faktickému provedení.

Způsoby, jakými lze reorganizaci provést, vyjmenovává zákon v § 341 insolvenčního zákona. Jsou jimi restrukturalizace pohledávek věřitelů, prodej majetkové podstaty, převod aktiv na věřitele či novou právnickou osobu, fúze dlužníka, emitování akcií, zajištění financování a změna zakladatelského dokumentu či stanov. Tento výčet je však pouze demonstrativní a reorganizace tak může být řešena jakýmkoliv způsobem, který bude efektivní a nebude protizákonný. Vzhledem k tomu, že jednotlivá opatření lze také různě kombinovat, přístup k řešení úpadku v rámci reorganizace může být značně kreativní. Způsob provedení reorganizace by však měl být vždy jasně a konkrétně definován a popsán v reorganizačním plánu.

Způsoby, jakými lze reorganizaci provést, lze shrnout do čtyř základních skupin. První je zachovat provoz dlužníkovu podniku, jakož i jeho právní existenci v nezměněné podobě, a postupně uspokojovat pohledávky věřitelů s tím, že jejich výše a splatnost budou upraveny. Druhou je likvidační řešení v rámci reorganizace, kdy část, či veškerá majetková podstata dlužníka je prodána, případně převedena na věřitele či pod jejich kontrolu prostřednictvím nových právních entit, a tím jsou, alespoň částečně, uspokojeny jejich pohledávky. Třetí je změna právní osobnosti dlužníka, ať už prostřednictvím fúze, vytvoření nové entity či změnou zakladatelských dokumentů. Do této skupiny se dá zahrnout i kapitalizace pohledávek jejich nahrazením majetkovou účastí na dlužníkovi. Konečně čtvrtou je zajištění přívodu finančních prostředků, ať už prostřednictvím zajištění dalšího, dluhového financování provozu podniku, či vydání nových akcií za stejným účelem.

Ve všech případech však, má-li být reorganizace úspěšná, je třeba právní, výše popsané kroky, doprovodit ekonomickou restrukturalizací. Jen tak může být dlužníkův podnik fakticky ozdraven a zachráněn. Pokud se totiž nepodaří vyřešit ekonomické příčiny úpadku, žádné právní kroky dlužníkův podnik nezachrání. Lze považovat za velký nedostatek současné právní úpravy, že tuto skutečnost nezdůrazňuje a v demonstrativním výčtu § 341 zákona se věnuje spíše formalitám. Na ekonomické

znalosti věřitelů, schvalujících reorganizační plán a s ním i samotný způsob provedení reorganizace, jsou tak kladeny značné nároky, neboť jsou to oni, kdo musí posoudit, zda je realisticky možné očekávat, že dlužníkův podnik bude skutečně ozdraven a jejich pohledávky, alespoň částečně, uspokojeny. Podmínka poctivého záměru, který je v reorganizačním procesu několikrát přezkoumáván, naposledy při schvalování reorganizačního plánu soudem, lze sice považovat za částečné řešení, kdy neefektivnost a neschopnost navrhovaných opatření skutečně vést k proklamovanému cíli lze jistě považovat za projev nepoctivého záměru, je však diskutabilní, nakolik hlubokou má insolvenční soud erudici v ekonomických aspektech reorganizací a nakolik je tedy schopen tuto efektivnost posoudit on.

2.2.7 Subjekty v reorganizaci

Jak již bylo naznačeno výše, subjekty insolvenčního řízení obecně jsou dle § 9 zákona insolvenční soud, dlužník, věřitelé, insolvenční správce, státní zastupitelství a likvidátor dlužníka, a v reorganizaci tomu není jinak, avšak jejich role je sanačním charakterem celého procesu značně modifikovaná.

Insolvenční soud má zdánlivě v rukou nejdůležitější pravomoci celého procesu reorganizace, kdy jí svým rozhodnutím povoluje, případně odmítá či zamítá návrh na ni, a také schvaluje reorganizační plán, dokument, podle něhož se pak celá reorganizace řídí. Ve skutečnosti však soud ve většině případů pouze přezkoumává zákonnost a řídí se rozhodnutím schůze věřitelů.

Jsou to totiž právě věřitelé, kterými jsou podle §§ 334 a 335 věřitelé přihlášení, ti s pohledávkami za majetkovou podstatou a ti jim postavení na roveň, jakožto i společníci a členové dlužníka, pokud reorganizace řeší hrozící úpadek či předlužení dlužníka,⁷² kteří mají nad reorganizací největší míru kontroly a kteří by měli být schopni její provádění ovlivňovat ve svůj společný prospěch. Proto, aby tak mohli efektivně činit, dává jim insolvenční zákon velké množství pravomocí, ať už rozhodnout o způsobu řešení úpadku reorganizací, sestavit reorganizační plán a přijmout ho, či kontrolovat jeho provádění. Jak jsem již zmínila výše, problémem takto

⁷² KOZÁK, Jan, 2016. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 1063

silné role věřitelů je především informační asymetrie mezi věřiteli a dlužníkem, kdy především pro menší věřitele může být problematické posoudit, co je skutečně v jejich zájmu a jaký dopad na ně a jejich pohledávku budou mít konkrétní reorganizační opatření.

Vyřešení této situace je především na insolvenčním správci. Jeho role v reorganizaci je především kontrola dlužníka a informování věřitelů. Projevem těchto povinností je především vypracování zprávy o hospodářské situaci dlužníka pro schůzi věřitelů dle § 323 insolvenčního zákona, jako i dalších zpráv v průběhu reorganizace, které jsou pro věřitele hlavním zdrojem informací. Insolvenční správce má dále povinnost zjistit obsah majetkové podstaty, přičemž dle dikce § 211 zákona vychází ze seznamu majetku předloženého dlužníkem, avšak je povinen provést vlastní šetření a zjistit skutečný stav a následně provést soupis a hodnotu majetku ocenit. Kontrolní funkce insolvenčního správce vychází ze skutečnosti, že dispoziční oprávnění k majetku v reorganizaci zpravidla náleží dlužníkovi,⁷³ a správce nad ním pouze vykonává dohled. V některých případech však může reorganizační plán dispoziční práva dlužníka omezit, či podmínit některé úkony souhlasem správce.⁷⁴ Toto opatření lze věřitelům doporučit, neboť jim dá větší jistotu, že budou zásadní úkony, jako například zcizování nemovitostí, prováděny skutečně v souladu s plánem.

Vzhledem k tomu, že dlužníkovi zůstává, respektive se mu vrací, dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, je na dlužníkovi reorganizační plán splnit a svůj podnik ozdravit. Tato skutečnost je na jednu stranu logická, neboť je to právně dlužník, respektive jeho management, kdo má s fungováním podniku nejvíce zkušeností a dá se předpokládat největší schopnost jej úspěšně vyvést z krize. Na druhou stranu, pokud ve vedení dlužníka zůstávají titíž lidé, kteří krizi způsobili, je to o poznání problematičtější.

I proto hraje i v reorganizaci roli státní zastupitelství, které chrání veřejný zájem, a především zkoumá poctivost dlužníkovu záměru⁷⁵ a vykonává dohled nad zákonností.

⁷³ Dle § 330 se, pokud není rozhodnuto jinak, ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka již povolením reorganizace. Po schválení reorganizačního plánu už může dlužníkovo dispoziční oprávnění dle § 353 omezit právě jen tento plán, což však není obvyklé.

⁷⁴ § 354, odst. 4 insolvenčního zákona

⁷⁵ SIGMUND, Adam, 2016. (Ne)poctivý záměr v sanačních formách insolvenčního řízení. *Bulletin advokacie* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nepoctivy-zamer-v-sanacnich-formach-insolvencniho-rizeni?browser=mobi>

Likvidátor dlužníka se, vzhledem k sanačnímu charakteru reorganizace, zpravidla nevyskytuje.

2.2.8 Skončení reorganizace

Výsledek snažení všech zúčastněných subjektů může být buď pozitivní, reorganizační plán je splněn, nebo negativní, je zrušeno rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, nebo je reorganizace přeměněna na konkurz.

V případě, že je reorganizační plán splněn, vezme soud podle § 364 zákona toto splnění na vědomí a reorganizaci, jakožto i celé insolvenční řízení, tak ukončí. Tímto způsobem lze ukončit i reorganizaci, v níž nebyl reorganizační plán splněn plně, ale pouze ve svých podstatných částech v situaci, kdy lze důvodně předpokládat, že bude splněn plně, což vede ke snížení celkových nákladů na proces reorganizace.⁷⁶ V obou případech tak však lze učinit pouze na výslovný návrh dlužníka v doprovodu zprávy insolvenčního správce a věřitelského výboru.

Zrušit rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu může insolvenční soud do 6 měsíců, pokud zjistí poskytnutí nespravedlivé výhody některému z věřitelů, případně podvodné jednání při schvalování reorganizačního plánu. V případě odsouzení dlužníka či jeho statutárního orgánu za trestný čin spáchaný v souvislosti s insolvenčním řízením, se šestiměsíční lhůta prodlužuje na tři roky. Následkem tohoto zrušení je zánik účinku přijetí plánu a návrat právních vztahů, především výše dlužnických závazků, do okamžiku před tímto přijetím avšak s výjimkou práv věřitelů a třetích osob, která na základě plánu vznikla. V praxi by se jednalo o značně komplikovanou situaci, která však zatím nenastala.⁷⁷

Posledním možným vyústěním reorganizace je její přeměna na konkurz. Dle § 363 insolvenčního zákona přeměnění reorganizaci na konkurz, pokud tak navrhl dlužník, na jehož návrh byla reorganizace povolena, nebyl předložen nebo schválen reorganizační plán, dlužník neplní své podstatné povinnosti nebo neplatí úroky, jiné peněžité závazky nebo neuhradil pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky

⁷⁶ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. str. 525

⁷⁷ Ministerstvo spravedlnosti, *Insolvenční rejstřík* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

postavené jim na roveň, případně dlužník neplánovaně přestal podnikat s tím, že podle Richtera⁷⁸ má tento výčet demonstrativní charakter a insolvenční soud může proces reorganizace ukončit i z jiných důvodů.⁷⁹ Nemůže tak však nikdy učinit, pokud již byl reorganizační plán v podstatných bodech splněn, neboť by tím došlo k poškození zájmu věřitelů.

2.3 Použití reorganizace v praxi

Jak již bylo řečeno v první kapitole, institut reorganizace se v českém právním řádu objevuje spolu s insolvenčním zákonem, který nabyl účinnosti 1. ledna 2008, a je tedy úpadcům dostupný již více než 8 let. To je dostatečně dlouhé období ke zhodnocení, zda je institut v praxi používán a nakolik je toto používání úspěšné při dosahování cílů, které proklamuje insolvenční zákon v § 316.

2.3.1 Dostupnost informací

Proto, aby toto zhodnocení bylo možné, je ovšem třeba mít spolehlivá data, která bude možno zkoumat, což je ovšem v České republice problém. Existují tři hlavní zdroje dat o českém insolvenčním řízení. Prvním zdrojem jsou souhrnné statistiky Ministerstva spravedlnosti, druhým je výzkum probíhající na Katedře strategie Fakulty podnikohospodářské VŠE v Praze a třetím jsou menší soukromé výzkumy, založené zpravidla na veřejně dostupných informacích zveřejněných v insolvenčním rejstříku, především výzkumy společnosti Creditreform s.r.o., s tím, že data z těchto zdrojů se poměrně výrazně liší.

Oficiální statistiky Ministerstva spravedlnosti, jejichž část, vztahující se k problematice reorganizací, je obsahem tabulky 2.1., nepůsobí již na první pohled příliš důvěryhodně. Jak je možné, že v prvním roce účinnosti zákona a tedy přípustnosti reorganizace jako takové, kdy údajně nebyl schválen ani jediný reorganizační plán, jich bylo 321 splněno? I ostatní čísla se nezdají být správná, neboť každému, s alespoň hrubou orientací v realitě českých insolvencí musí být jasné, že například právě počty povolených reorganizací jsou nesmyslně nízké, když Ministerstvo uvádí, že za celé

⁷⁸ RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer.

⁷⁹ Ministerstvo spravedlnosti, *Insolvenční rejstřík* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

sledované období bylo povoleno 24 reorganizací. Ovšem z informací dostupných v insolvenčním rejstříku vyplývá, že v momentě posledního dne roku 2015 jich bylo povoleno 37.⁸⁰ Nedostatečnou kvalitu těchto dat přitom kritizovala i vláda⁸¹ či akademici⁸² a v praxi z nich tedy není možné vycházet.

Tabulka 2.1: Oficiální statistika ministerstva spravedlnosti

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Celkem
Počet insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení reorganizace	1	1	0	2	0	6	1	4	N/A	15
Celkem insolvenčních návrhů	1 182	4 630	5 885	7 686	8 901	12 857	14 993	15 885	N/A	72 019
Počet nově povolených reorganizací	0	0	1	3	1	7	5	7	N/A	24
Počet schválených reorganizačních plánů	0	0	0	3	1	7	3	7	N/A	21
Počet zrušení schválených reorganizačních plánů	0	0	0	0	0	0	0	0	N/A	0
Počet reorganizací přeměněných na konkurz	0	0	0	0	0	1	3	1	N/A	5
Počet splněných reorganizačních plánů	321	0	1	3	1	6	2	6	N/A	340

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, Statistika a výkaznictví [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

Druhým potenciálním zdrojem informací je výzkum prováděný na Vysoké škole ekonomické v Praze. Ten však vychází především ze sekundárních zdrojů, především z dat společnosti Creditreform s.r.o. a navíc se primárně věnuje problematice efektivnosti insolvenčního řízení jako takového. Nezbyvá tedy, než použít soukromé výzkumy a primární data dostupná v insolvenčním rejstříku. V tabulkách 2.2. a 2.3. je možné vidět a porovnat data společnosti Creditreform s.r.o., získaná z insolvenčního rejstříku, a primární data sesbíraná přímo z rejstříku. Drobné odchylky jsou zřejmě způsobeny odlišným momentem získání dat a výmazem údajů o některých dlužnících na základě § 425 insolvenčního zákona. Vzhledem k tomu, že dle sdělení společnosti Creditreform s.r.o. probíhal sběr dat průběžně, lze usuzovat, že tyto data jsou svou

⁸⁰ Ministerstvo spravedlnosti, *Insolvenční rejstřík* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

⁸¹ *Novela insolvenčního zákona - Důvodová zpráva* [online], [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: [http://www.kr-](http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1678743)

⁸² SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA, 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing. str. 220

povahou nejspolehlivější jako základ dalších výpočtů a mezinárodního srovnání v kapitole 4.1., pokud jsou dostupná.⁸³

Tabulka 2.2: Statistika Creditreform s.r.o.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Celkem
Počet insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení reorganizace	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Celkem insolvenčních návrhů	5 354	9 492	16 118	24 353	32 228	36 909	35 140	32 353	29 505	221 452
Počet insolvenčních návrhů podnikatelů	3 418	5 255	5 559	6 753	8 398	11 269	3 563	3 004	2 438	49 657
Počet insolvenčních návrhů podnikatelů - právnických osob	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	2 164	1 849	4 013
Počet nově povolených reorganizací	6	13	19	17	17	12	31	18	27	160
Počet schválených reorganizačních plánů	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Počet zrušení schválených reorganizačních plánů	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Počet reorganizací přeměněných na konkurz	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	4	6	10
Počet splněných reorganizačních plánů	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	1	7	8

Zdroj: Creditreform, Vývoj insolvenční v České republice v roce 2016 [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/TZ_Insolvence_2016.pdf

Tabulka 2.3: Insolvenční rejstřík

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Celkem
Počet insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení reorganizace	4	8	3	19	20	16	26	28	15	139
Celkem insolvenčních návrhů	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0
Počet nově povolených reorganizací	5	14	16	8	12	7	14	1	13	90
Počet schválených reorganizačních plánů	0	8	12	10	15	18	12	16	22	113
Počet zrušení schválených reorganizačních plánů	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Počet reorganizací přeměněných na konkurz	0	0	8	7	11	8	14	4	6	58
Počet splněných reorganizačních plánů	0	1	0	0	3	11	3	1	7	26

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti, Insolvenční rejstřík [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

2.3.2 Faktické použití institutu reorganizace

Z tabulky 2.4., jejíž obsahem jsou výše zmíněná data společnosti Creditreform s.r.o. a data získaná přímo z insolvenčního rejstříku, lze vidět, že počet insolvenčních návrhů, v absolutním i relativním vyjádření, byl nejvyšší v roce 2013, v době vrcholící

⁸³ Je však poněkud zarážející, že zjevně nejspolehlivějšími daty o průběhu insolvenčního řízení v České republice disponuje soukromá společnost zabývající se vymáháním pohledávek a že, podle sdělení v důvodové zprávě, zákonodárce vycházel při novelizaci insolvenčního zákona z veřejně dostupných dat Ministerstva spravedlnosti, která jsou však zjevně chybná a jejichž neúplnost si přitom sám uvědomoval.

ekonomické krize, a od té doby klesá. To samé se však nedá říct o počtu povolených reorganizací. Ten kulminoval v roce 2014, tedy v plynulé návaznosti na rekordní insolvenční rok 2013, kdy případy insolvenční případy s reorganizačním potenciálem se zpožděním dospěly do fáze, kdy byla reorganizace povolena. Z poměru počtu insolvenčních návrhů a povolených reorganizací však lze vyvodit, že reorganizace je čím dál oblíbenějším způsobem řešení úpadku podnikatelů. Jedním z důvodů výrazného skoku mezi lety 2013 a 2014 může být také, v kapitole 2.2.2 zmíněné, snížení požadavků kvantitativního testu přípustnosti reorganizace na polovinu.

Tabulka 2.4: Relativní počet insolvencí a reorganizací v ČR

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet podnikatelů, právnických osob*	285 268	304 859	324 549	342 918	361 472	379 084	400 827	418 188	437 419
Počet insolvenčních návrhů podnikatelů, právnických osob**	2 526	3 883	4 108	4 990	6 206	8 328	2 633	2 164	1 849
Počet insolvenčních návrhů na 1000 podnikatelů, právnických osob	8,9	12,7	12,7	14,6	17,2	22,0	6,6	5,2	4,2
Počet povolených reorganizací	6	13	19	17	17	12	31	18	27
Pravděpodobnost, že bude po podání insolvenčního návrhu povolena reorganizace	0,2%	0,3%	0,5%	0,3%	0,3%	0,1%	1,2%	0,8%	1,5%
Celkový počet povolených reorganizací 2008 - 2016	160								
Počet splněných reorganizací 2008 - 2016	26								
Počet probíhajících reorganizací k 31. 12. 2016	48								
Pravděpodobnost úspěšného ukončení reorganizace	23,2%								

* Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu, Roční přehled podnikatelů a živností [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/rocní-prehled-podnikatelu-a-zivnosti--222295/>

**Pro roky 2008 - 2014 počítáno na základě předpokladu, že 73,9% insolvenčních návrhů podnikatelů tvoří ty právnických osob.

Z dostupných dat lze vyvodit, že od účinnosti insolvenčního zákona do konce roku 2016, bylo v České republice zahájeno 36 688 insolvenčních řízení s podnikateli, kteří jsou právnickými osobami,⁸⁴ a u 160, tedy 0,4%, z nich bylo povoleno řešení úpadku reorganizací. Z těchto reorganizací bylo do konce sledovaného období ukončeno 112, z nichž 26 úspěšně. Šance, že jednou povolená reorganizace dopadne úspěšně a soud vezme na vědomí splnění reorganizačního plánu, byla tedy ve sledovaném období 23,2 %. Pro zhodnocení, zda jsou tato čísla pozitivní či negativní, je třeba situaci v České republice srovnat se situací v jiné jurisdikci, konkrétně v Anglii.

⁸⁴ Důvody, proč je počet reorganizací srovnáván s insolvenčními návrhy pouze právnických osob, které podnikají, jsou dva. Prvním je charakter anglické úpravy, která, jak bude podrobněji popsáno v následující kapitole, nepřipouští reorganizaci u jiných subjektů. Aby bylo možné české a anglické realie srovnat, je nutné vycházet ze srovnatelných dat. Druhým důvodem skutečnost, že množství fyzických osob vstupujících do reorganizace je zanedbatelné.

3 Reorganizace v Anglii

Úspěch není absolutní veličina, neexistuje žádná „jednotka úspěchu“ a skutečnost, zda je nějaká osoba či nějaký projekt úspěšný, či nikoliv, se dá hodnotit pouze subjektivně, případně ve srovnání s jinou osobou či projektem. Proto i vyhodnocení kvality českého insolvenčního práva a konkrétně institutu reorganizace, jakož i jeho provádění v praxi nelze provést izolovaně. Je třeba jej provést v souvztažnosti se situací v jiné jurisdikci.

V tomto případě bude touto srovnávací jurisdikcí Anglie.⁸⁵ I přesto, že formálně není samostatným státem, nýbrž součástí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, má samostatný právní systém,⁸⁶ který je řazen do anglo-amerického typu právní kultury.⁸⁷

Důvodem pro komparaci právě s anglickou úpravou je skutečnost, že si Velká Británie jako celek vede v mezinárodní studii *Doing Business*⁸⁸ vede o poznání lépe než Česká republika, a to především v zásadních ukazatelích, jako je rychlost řízení či jeho náklady. Anglické moderní insolvenční právo má také o poznání delší tradici a je považováno za jedno z nejvyspělejších v rámci Evropy.⁸⁹

3.1 Anglické insolvenční právo

3.1.1 Prameny práva

I přesto, že je anglické právo součástí anglo-americké právní rodiny, pro kterou je typická především soudcovská tvorba práva, právo insolvenční je kodifikované v primárních a sekundárních právních aktech.

⁸⁵ Pojem „Anglie“ v celé této práci znamená nejen Anglii, ale i Wales. Důvodem je, že Wales je s Anglií v právní a soudní unii a nejen že tak tyto dvě země sdílejí právo, ale jsou společně uváděny i ve statistikách.

⁸⁶ BRADLEY, Anthony W. a K. D. EWING, 2003. *Constitutional and administrative law*. 13th ed. Harlow: Pearson. str. 41

⁸⁷ GERLOCH, Aleš. 2013. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. str. 106

⁸⁸ *Doing Business, Resolving Insolvency* [online]. [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/resolving-insolvency>

⁸⁹ Dalším důvodem je pak skutečnost, že autorka studovala právo v rámci programu Erasmus+ ve Velké Británii a anglické právo je jí tak blízké.

Hlavním pramenem insolvenčního práva je Insolvency Act 1986 (IA 1986), který obsahuje komplexní zákonnou úpravu insolvenčního práva jak fyzických, tak i právnických osob. Ten je doprovázen Insolvency Rules 2016 (IR 2016), sekundárním právním aktem, který stanoví detaily provedení jednotlivých insolvenčních procesů. Insolvenční pravidla z roku 2016 nahradila s účinností od 7. dubna 2017 dlouho používaná Insolvency Rules z roku 1986.⁹⁰ Mezi další prameny insolvenčního práva pak patří Companies Act 2006 (CA 2006), především jeho ustanovení o povinnostech statutárních orgánů obchodních společností, a Company Directors Disqualification Act 1986 (CDDA 1986), který upravuje následky porušení jinde obsažených pravidel pro statutární orgány obchodních společností.

Insolvenční zákon 1986 znamenal v Anglii podobný zvrat a posun k modernímu pojetí insolvenčního práva, jako Insolvenční zákon v České republice. Na základě doporučení tzv. Corkovy zprávy z roku 1982 totiž spojil do té doby rozdrobenou úpravu úpadku fyzických a právnických osob do jednoho kodexu, posílil roli nezajištěných věřitelů a hlavně přinesl do anglického práva privilegované postavení sanačních způsobů úpadku, které mají mít vždy přednost před těmi likvidačními.⁹¹

3.1.2 Fyzické osoby

Jak již bylo naznačeno výše, anglické insolvenční právo tradičně velmi striktně oddělovalo úpravu řešení úpadku fyzických a právnických osob. I přesto, že se úprava úpadku právnických osob přirozeně vyvinula z úpravy pro osoby fyzické, měla zvláštní zákonnou úpravu a rozhodovali o ní jiné soudy podle jiných procesních předpisů.⁹² IA 1986 sice sjednotil úpravu insolvenčního řízení fyzických a právnických osob do jednoho zákona, její obsah a formy řešení úpadku však zůstávají odlišné.

Pro fyzické osoby v úpadku nabízí anglická úprava tři možná řešení: bankrot (*bankruptcy*), oddlužení (*debt relief order*) a vyrovnání (*individual voluntary*

⁹⁰ The Insolvency Service, *Modernised insolvency rules commence in April 2017* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/news/modernised-insolvency-rules-commence-in-april-2017>

⁹¹ FINCH, Vanessa., 2009. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. str. 17

⁹² FLETCHER, Ian F., 2009. *The law of insolvency*. 4th ed. London: Sweet. str. 14

arrangement). Všechny tyto instituty mají sanační charakter a snaží se pomoci dlužníkovi vyřešit jeho situaci a umožnit mu začít nový život.

Bankrot je nejnákladnějším řešením, poplatek za něj je 680 GBP (21 500 Kč) a musí být dlužníkem zaplacen při podání návrhu. Návrh na bankrot však nemusí podat pouze dlužník. Může tak učinit i věřitel, který doloží, že dlužníkovi celkové dluhy jsou vyšší než 5 000 GBP (158 000 Kč). Samotný bankrot pak trvá jeden rok, během něhož je prodán dlužníkuv majetek a výtěžek je rozdělen mezi věřitele. Pokud má dlužník disponibilní příjmy přesahující jeho základní výdaje, jejichž výše se počítá v každém případě individuálně, po dobu tří let je musí odevzdávat insolvenčnímu správci, který je rozvrhuje mezi věřitele. Po roce bankrot oficiálně končí a dlužník je osvobozen od placení většiny zbývajících dluhů⁹³ a to i v případě, že prodej majetku či splácení z příjmu nebyli dosud ukončeny.⁹⁴

Oddlužení je levnější a jednodušší varianta bankrotu, přípustná u dlužníků, jejichž závazky jsou maximálně 20 000 GBP (632 000 Kč), nemají majetek v hodnotě vyšší než 1 000 GBP (31 600 Kč) a měsíční disponibilní příjem vyšší než 50 GBP (1 600 Kč). Pokud dlužník splňuje tyto podmínky a zaplatí poplatek ve výši 90 GBP (2 800 Kč), je také po jednom roce v režimu oddlužení zbaven svých závazků.⁹⁵

Konečně institut vyrovnání umožňuje dlužníku, aby se s pomocí insolvenčního správce dohodl se svými věřiteli na způsobu uhrazení svých závazků, respektive jejich částečném odpuštění. Stačí, když s obsahem dohody souhlasí 75 % věřitelů, a dohoda je závazná pro všechny včetně těch nesouhlasících. Výhodou této možnosti je její neformálnost a volnost v obsahu dohody o vyrovnání, nevýhodou je pak její nákladnost kdy náklady na insolvenčního správce jsou v průměru 5 000 GBP (158 000 Kč).⁹⁶

⁹³ Z jsou vyjmuty závazky z náhrady škody za osobní újmu, alimenty a další typy rodinných plateb, soudní poplatky či půjčky na studium.

⁹⁴ The Insolvency Service, *Guide to Bankruptcy* [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/guide-to-bankruptcy/guide-to-bankruptcy#sec-six>

⁹⁵ The Insolvency Service, *Options for paying off your debts* [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/overview>

⁹⁶ Ditto

Je zřejmé, že anglická úprava je vůči dlužníkům, fyzickým osobám, o poznání benevolentnější než úprava česká,⁹⁷ kdy všechna potenciální řešení mají sanační charakter a zákon jasně deklaruje, že není v zájmu žádného ze zúčastněných subjektů dlužníka zničit. Ten má naopak dostat druhou šanci. Vzhledem k již zmíněné dichotomii insolvenčního řízení se nadále budeme věnovat pouze úpravě úpadku a jeho řešení u právnických osob.

3.1.3 Úpadek a způsoby jeho řešení

Anglické insolvenční právo upravuje tři hlavní způsoby,⁹⁸ jak se vypořádat s dlouhotrvající krizí ve společnosti. Jsou jimi reorganizace (*administration*), likvidace (*winding up/liquidation*) a vyrovnání (*arrangements with creditors*).⁹⁹ Mezi sebou se liší nejen charakterem a mírou konsenzu mezi jednotlivými subjekty, ale i tím, zda jsou vhodné pro řešení úpadku již nastalého, či teprve úpadku hrozícího.

Proto je, před rozebráním jednotlivých způsobů řešení krize, nutné úpadek definovat. Činí tak § 123 IA 1986 když říká, že společnost je v úpadku, pokud není schopná platit své závazky. Tato neschopnost se pak posuzuje v souladu se zásadou formální pravdy dle skutečností doložených insolvenčnímu soudu. Tomu je třeba doložit buď skutečnost, že společnost není schopná zaplatit splatný závazek, nebo že celková hodnota majetku společnosti je nižší než hodnota jejích závazků. Anglické právo tedy rozlišuje test likvidity a test předlužení, přičemž není podstatné, kolik má věřitelů. Procesy insolvenčního práva jsou dostupné i v případě, že má společnost jediného věřitele, který je schopen doložit soudu buď, že má za společností pohledávku ve výši alespoň 750 GBP (23 600 Kč), a že před alespoň třemi týdny společnost vyzval k tomu, aby tento dluh uhradila, či že má vykonatelnou pohledávku, případně že společnost není schopná splácet své závazky, nebo že majetek společnosti je nižší než její závazky. Kromě této možnosti, aby byly použité procedury insolvenčního práva i na

⁹⁷ PROCHÁZKA, Martin, Velká Británie: Turistický sen osobních bankrotářů. *Lidové Noviny* [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/velka-britanie-turisticky-sen-osobnich-bankrotaru-f84-/tema.aspx?c=A120708_025347_pozice_71840

⁹⁸ Literatura uvádí ještě čtvrtý způsob, nucenou správu (*administrative receivership*). Jedná se o způsob, jakým se mohou zajištění věřitelé uspokojit na majetku společnosti prostřednictvím dosazení nuceného správce, jehož jediným úkolem je uspokojit právě je. Tento institut byl zrušen v roce 2002 a v současnosti se uplatní pouze u zástav, které vznikly před 1. lednem 2003.

⁹⁹ FINCH, Vanessa., 2009. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. str. 19

společnost, která má jediného věřitele, je také zajímavé, že § 123 IA 1986 neobsahuje jedinou definici úpadku v anglickém právu, neboť například CDDA 1986 v § 6 definuje úpadek odlišně.

Definice úpadku však není důležitá pro uplatnění institutu vyrovnání, který může být uplatněn i u společností, které v úpadku nejsou, i když to není úplně obvyklé. Podle §§ 1 až 7B IA 1986 se jedná o právem regulovanou a soudem povolenou dohodu mezi společností a jejími věřiteli o tom, jakým způsobem budou uhrazeny její závazky, respektive o tom, že jejich část bude společnosti odpuštěna. Tuto dohodu může iniciovat statutární orgán společnosti, respektive v případě, že již je v procesu reorganizace či likvidace, také její insolvenční správce nebo likvidátor. Pro její přijetí pak musí hlasovat alespoň 75 % jejich věřitelů a vlastníci alespoň 50% podílu ve společnosti, a dohoda o vyrovnání je pak závazná i pro ty, kteří s ní svůj souhlas nevyslovili. Při respektování práv zajištěných a preferenčních věřitelů, mají strany smluvní volnost a mohou si domluvit prakticky cokoliv, pokud to neodporuje zákonu.¹⁰⁰ Vyrovnání má čistě sanační charakter a jeho hlavní výhodou je, že statutárním orgánům společnosti zůstává kontrola nad společností, a že ve srovnání s reorganizací se jedná o relativně levný proces.¹⁰¹

Jak již vyplývá ze samotného názvu, likvidace má značně odlišný, likvidační, charakter, ale přesto se nejedná o řešení vhodné pouze pro společnosti v úpadku. Anglické právo totiž rozlišuje tři druhy likvidací: dobrovolnou solventní, dobrovolnou insolventní a povinnou. V prvním případě dobrovolné solventní likvidace (*members' voluntary winding up*) se společníci usnesou 75% většinou svých podílů na likvidaci společnosti a statutární orgány vydají potvrzení o tom, že je společnost solventní a bude schopná uhradit své závazky. V takovém případě rozhodují o osobě likvidátora společníci, kteří mají celý proces pod kontrolou. Pokud toto potvrzení chybí, jedná se o dobrovolnou insolventní likvidaci (*creditors' voluntary winding up*) a právo dosadit likvidátora jakožto i, prostřednictvím likvidační komise, kontrolovat celý proces, mají věřitelé. V případě, že o likvidaci nerozhodnou společníci dlužníka, může o ní v procesu povinné likvidace (*winding up by the court*) rozhodnout soud. Ten tak může učinit na

¹⁰⁰ FINCH, Vanessa., 2009. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. str. 488 - 491

¹⁰¹ Odhadované náklady na reorganizaci jsou pětikrát až desetkrát vyšší než na vyrovnání.

návrh věřitele, společnosti jako takové, jejich statutárních orgánů či dalších osob vyjmenovaných v § 124 IA 1986, a to v případě, že je společnost v úpadku, případně, že je dle úvahy soudu spravedlivé, aby byla zrušena.¹⁰²

Konečně reorganizace, jako poslední z anglických insolvenčních procedur, je obsahem zkoumání v kapitole 3.2. Z představených variant, které nabízí anglické insolvenční právo je však zřejmé, že obsahuje řešení vhodná teprve při hrozícím úpadku společnosti a že v sobě zahrnuje i institut neúpadkové likvidace právnických osob.

3.1.4 Subjekty insolvenčního řízení

Anglické insolvenční právo neobsahuje žádný výčet subjektů insolvenčního řízení. Z obsahu IA 1986 a odborné literatury¹⁰³ lze dovodit, že nejdůležitějšími aktéry insolvenčního řízení jsou insolvenční správce, věřitelé a statutární orgány dlužníka.¹⁰⁴

Insolvenční správce je dle §§ 388 a následující IA 1986 fyzická osoba, která složila zkoušky a splnila další požadavky, jako je například přiměřená praxe, a je členem jedné z profesních organizací, které zákon vyjmenovává. Většina z přibližně 1 700 anglických insolvenčních správců jsou vzděláním a praxí účetní.¹⁰⁵ Insolvenční správci vykonávají v anglickém insolvenčním systému řadu funkcí. Každý insolvenční proces, jak byly nastíněny v kapitole 2.1.3., přisuzuje insolvenčnímu správci jinou roli s jinými pravomocemi. Insolvenční správce tak vystupuje jako nucený správce, správce při reorganizaci, likvidátor i osoba vykonávající dohled nad procesem vyrovnání. Bez ohledu na rozdílné role a úkoly v rámci jednotlivých insolvenčních procesů je výběr insolvenčního správce na subjektech řízení, především na věřitelích. Ti mohou ze seznamu oprávněných insolvenčních správců svobodně vybírat a na tržním principu

¹⁰² FRENCH, Derek, Stephen W. MAYSON a Christopher RYAN, 2015. *Mayson, French & Ryan on company law*. 32nd edition. Oxford: Oxford University Press. str. 684 – 692

¹⁰³ Ditto, str. 668 - 670

¹⁰⁴ Je zajímavé, že IA 1986 příliš neakcentuje roli společnosti jako dlužníka, spíše řeší postavení jejích statutárních orgánů a společníků. Tato skutečnost je o to zajímavější, že jinak je anglické právo průkopníkem konceptu oddělených právních osobností právnických osob.

¹⁰⁵ FINCH, Vanessa., 2009. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. str. 182

funguje také odměňování insolvenčních správců, kteří nemají odměnu stanovenou zákonem, ale účtují ji, po vyjednávání s věřiteli, svobodně.¹⁰⁶

Kromě vyjednávání o výši odměny správce mají v insolvenčním procesu věřitelé mnoho dalších oprávnění. Jsou to totiž právě oni, kdo hraje hlavní roli, neboť o jejich zájem jde v insolvenci především. Anglické insolvenční právo rozlišuje několik druhů věřitelů. Hlavní skupiny tvoří věřitelé zajištění, nezajištění, přednostní a podřízení. Zajištění má v anglickém právu dvě podoby, a sice zajištění fixní (*fixed charge*) a plovoucí (*floating charge*). V prvním případě je jasně definován předmět zajištění a dlužník není oprávněn bez souhlasu věřitele tuto věc zcizit či s ní jinak nakládat, u plovoucího zajištění, které se většinou používá na předměty, s nimiž je v rámci obchodního styku běžně obchodováno, jako jsou například zásoby či cenné papíry, je předmět definován pouze druhově, dlužník může s věcmi nakládat a zajištění vykryštalizuje a změní se na fixní až v momentě nesplnění závazku. Věřitelé, kterým svědčí fixní zajištění, mají přednost před těmi se zajištěním plovoucím. Ti jsou také, od roku 2003, omezeni ve prospěch nezajištěných věřitelů. Těm totiž v souladu s § 176A IS 1986, náleží určité procento z výtěžku plovoucího zajištění, které však nepřesáhne 600 000 GBP (18 960 000 Kč). Před věřiteli zajištěnými plovoucím zajištěním, jakož i před všemi ostatními nezajištěnými věřiteli, mají přednost také přednostní věřitelé, jejichž pohledávky jsou hrazeny, spolu s náklady insolvenčního řízení, přednostně. Kdo má postavení přednostního věřitele stanoví příloha č. 5 IA 1986. Jedná se o věřitele, kteří mají pohledávky vzniklé z příspěvků do penzijních fondů, a do fondů z těžby uhlí a produkce ocele a zaměstnance s dlužnou mzdou až za čtyři kalendářní měsíce a další náhrady. Naopak věřitelé podřízení jsou podle § 74 odst. 2 (f) IA 1986 společníci, kteří mají za společností pohledávky z titulu dividend, nerozděleného zisku nebo podobných. Tyto pohledávky jsou zásadně uspokojovány až jako poslední, takže na ně, v případě insolventní společnosti, zpravidla nezbyde.¹⁰⁷ Věřitelské orgány a jejich postavení se liší u jednotlivých způsobů úpadku, věřitelský výbor (*creditors' committee*) je však

¹⁰⁶ CONWAY, Lorraine, 2015. Insolvency Practitioners' fees. *House of Commons Library* [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z:

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ut1EQZS0oBEJ:researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN06146/SN06146.pdf+&cd=4&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>

¹⁰⁷ FABER, N. E. D., 2012. *Commencement of insolvency proceedings*. New York: Oxford University Press. str. 263 - 267

zpravidla ustanoven jak v případě všech druhů likvidace, tak u reorganizace. Schůze věřitelů pak schvaluje zásadní kroky, jako například přijetí dohody o vyrovnání. Její role je však omezená, neboť se nezajištění věřitelé, z důvodu, který byl již popsán v kapitole 2.1.5., těchto schůzí prakticky nezúčastňují a neprojeví zájem se v insolvenčním řízení angažovat.¹⁰⁸

Posledním z hlavních subjektů, jejichž postavením se zabývá anglické insolvenční právo jsou statutární orgány dlužníka. Jejich postavení se výrazně liší podle typu insolvenčního procesu. V případě reorganizace a likvidace, statutární orgány fakticky ztrácí své pravomoci ve prospěch insolvenčního správce. Naopak v případě vyrovnání si statutární orgány uchovávají své pravomoci. O poznání důležitější než role statutárních orgánů v insolvenčním řízení je odpovědnost a následky vyplývající z úpadku společnosti, jejíž statutárními orgány jsou či byli, respektive ze zahájení likvidace či reorganizace. Tuto odpovědnost upravuje jak IA 1986, CA 2006 tak i CDDA 1986. CA 2006 upravuje v §§ 170 a následující obecné povinnosti statutárního orgánu. CDDA 1986 umožňuje soudu zakázat účast ve statutárních orgánech obchodních společností a výkon funkce insolvenčního správce, pokud tyto povinnosti zásadním způsobem poruší. Hlavní ustanovení o odpovědnosti statutárních orgánů však přináší IA 1986 v podobě úmyslného poškození věřitelů (fraudulent trading) a wrongful trading¹⁰⁹ a ustanovení o tzv. fénixově syndromu (phoenix syndrome). Institut úmyslného poškození věřitelů lze dle § 213 IA 1986 uplatnit v případě likvidace společnosti, u níž se prokáže, že došlo k úmyslnému podvodnému jednání za účelem krácení věřitelů. Následkem tohoto jednání, respektive soudního rozhodnutí učiněného na návrh insolvenčního správce, je povinnost statutárního orgánu,¹¹⁰ jakožto i dalších participujících osob, přispět do majetkové podstaty částkou, kterou soud určí. Vzhledem k tomu, že základní podmínkou pro uplatnění § 213 IA 1986 je prokázání úmyslu, což není snadné, je v praxi výrazně preferován¹¹¹ institut wrongful trading. Ten je součástí anglického insolvenčního práva od roku 1986 a dle § 214 IA 1986 umožňuje soudu při likvidaci

¹⁰⁸ FRISBY, Sandra, 2006. Report on Insolvency Outcomes. *The Insolvency Service*. str. 54

¹⁰⁹ Tento pojem je v České republice již natolik rozšířen, že se nezdá být vhodné jej násilně překládat.

¹¹⁰ Pro účely odpovědnosti dle IA 1986 jsou pod pojmem statutární orgán zahrnuti i osoby, kteří jeho činnost pouze de facto vykonávají, ať už přímo, či prostřednictvím nastrčených osob.

¹¹¹ DIGNAM, Alan J. a John P. LOWRY, 2014. *Company law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press. Core text series. str. 484

společnosti na návrh insolvenčního správce uložit členovi statutárního orgánu přispět do majetkové podstaty částkou, kterou soud určí a to v případě, že člen věděl, nebo měl vědět, že úpadek společnosti je neodvratný a umožnil jí pokračovat v činnosti, aniž by činil veškeré kroky k minimalizaci ztráty pro věřitele, což vedlo ke snížení majetkové podstaty a nižšímu konečnému uspokojení věřitelů. I přesto, že důkazní břemeno, ležící na insolvenčním správci, není tak těžké, jako u úmyslného poškození věřitelů, uplatňování wrongful trading v praxi není příliš úspěšné, když v prvních 27 letech od účinnosti IA 1986 bylo pravomocně uznáno pouze 29 případů, přičemž pouze v 11 z nich byly členové statutárního orgánu nuceni přispět do majetkové podstaty společnosti.¹¹² Konečně ustanovení §§ 216 a 217 zakazují členům statutárního orgánu společnosti, která prošla likvidací, pod pohružkou osobního ručení za veškeré závazky, po dobu pěti let nesmí působit ve společnosti se stejným či podobným jménem,

Dalšími subjekty insolvenčního řízení je dlužník, respektive jeho společníci, kterým je ponechána možnost rozhodovat o jeho osudu v případě dobrovolné solventní likvidace a jejichž nadpoloviční souhlas je třeba také pro schválení dohody o narovnání. Insolvenční soud hraje spíše okrajovou roli, když pouze na vyzvání udílí pokyny a instrukce jednotlivým subjektům a když řeší případné incidenční spory.¹¹³

3.2 Právní úprava reorganizace

3.2.1 Pojem a účel reorganizace

Jak již bylo řečeno v kapitole 3.1.3, reorganizace (*administration*) je jedním ze sanačních insolvenčních procesů anglického práva. Její právní úprava je obsažena v § 8 a především v příloze B1 IA 1986, které však neobsahují její definici. Odborná literatura¹¹⁴ říká, že reorganizace je insolvenční proces, který má restrukturalizační

¹¹² LINKLATERS, 2016. How effective is wrongful trading legislation in holding rogue directors to account? [online]. [cit. 2017-04-05]. Dostupné z:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi47MDjko3TAhVHXBoKHUerCnAQFgghMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.linklaters.com%2Fpdfs%2Fmkt%2Flondon%2FGC6805_Rogue_Directors_BAFS_FINAL_A_SCREEN.PDF&usg=AFQjCNH4Y9rtpES1isTVPz2WejI9_KtKTw&sig2=xj2srF_D1vrN3pU0_dACvA

¹¹³ FABER, N. E. D., 2012. Commencement of insolvency proceedings. New York: Oxford University Press. str. 262 - 263

¹¹⁴ GOODE, Royston Miles., 2011. *Principles of corporate insolvency law*. 4th ed. London: Sweet. str. 394

charakter, a že její základní charakteristikou je skutečnost, že je řízení společnosti odebráno z rukou managementu, jehož chyby jsou pravděpodobným důvodem její krize, a svěřeno do rukou odborníka, insolvenčního správce, který ve spolupráci s věřiteli bude schopen navrhnout a provést opatření, vedoucí k ozdravení společnosti.

Co naopak IA 1986 obsahuje je účel reorganizace. V § 3 IA 1986 Schedule B1 definuje tři, vzájemně si podřízené cíle, které musí proces reorganizace sledovat. Primárním cílem je záchrana společnosti jako going concern, sekundárním cílem je dosažení lepšího výsledku pro věřitele než v případě, že by společnost šla rovnou do likvidace a konečně terciálním cílem je zpeněžit majetek určený pro uspokojení zajištěných věřitelů. Tyto cíle jsou si vzájemně podřízeny a insolvenční správce se má snažit dosáhnout primárního cíle reorganizace a teprve pokud to není možné, cíle sekundárního, respektive terciálního, přičemž tyto druhotné cíle by však měli být také chráněny. Účelem reorganizace tedy není zachránit společnost za každou cenu, přičemž dle primárního cíle jde o zachování jak společnosti jako právní entity, tak podniku jako funkčního celku. Vzhledem k tomu není v praxi primární cíl, záchrana společnosti, příliš využíván, neboť nejběžnějším výsledkem reorganizace je záchrana a prodej očištěného podniku, při současné likvidaci společnosti jako právní entity.¹¹⁵

Anglické právo neobsahuje žádná ustanovení o přípustnosti reorganizace a to ani kvalitativního, ani kvantitativního charakteru a jediným kritériem přípustnosti reorganizace je reálná možnost splnění jejího účelu, jak je definován výše, přičemž o jeho naplnění rozhoduje insolvenční soud dle § 11 IA 1986 Schedule B1 ex ante, nebo na návrh insolvenčního správce podle § 79 IA 1986 Schedule B1 ex post.

3.2.2 Zahájení reorganizace

Proces reorganizace začíná dle § 1, odst. 2 (a) IA 1986 Schedule B1 v momentě, kdy je insolvenční správce jmenován do funkce. To, kdo jej do funkce jmenuje a za jakých okolností záleží na tom, kdo reorganizaci inicioval a podal insolvenční návrh.

Toto právo má jak dlužník, respektive společnost jako taková a také její statutární orgán, tak jednotlivý věřitelé a také, se specifickým postavením, věřitel,

¹¹⁵ FRENCH, Derek, Stephen W. MAYSON a Christopher RYAN, 2015. *Mayson, French & Ryan on company law*. 32nd edition. Oxford: Oxford University Press. str. 673

kterému svědčí právo z plovoucího zajištění na veškerý majetek společnosti, nebo jeho podstatnou část. V případě insolvenčního návrhu věřitelů musí být tím, kdo jmenuje správce a zahájí tak reorganizaci vždy insolvenční soud. Ten tak může učinit i na návrh společnosti, respektive členů statutárního orgánu. Tyto subjekty však mohou reorganizaci zahájit i samy, bez soudního zprostředkování, jmenováním insolvenčního správce přímo podle § 22 a násl. IA 1986 Schedule B1. Právo sám jmenovat insolvenčního správce má i věřitel s plovoucím zajištěním. Ten tak navíc, dle § 14 a násl. IA 1986 Schedule B1 může učinit i v případě, že společnost není v úpadku ani v hrozícím úpadku, stačí, že je zajištění vykonatelné. Vzhledem k tomu, že plovoucí zajištění je oblíbené především mezi bankovními věřiteli,¹¹⁶ kteří mají, především na vyspělém anglickém trhu, rozsáhlé zkušenosti s restrukturalizací svých dlužníků, dá se předpokládat, že právě oni jsou schopni detekovat blížící se problémy včas a ještě ve chvíli, kdy úpadek, dle legální definice, ještě ani nehrozí, iniciovat nápravný proces.

Insolvenční správce může být tedy jmenován buď soudem, nebo přímo společností, respektive členy jejího statutárního orgánu, nebo věřitelem s plovoucím zajištěním. V prvním případě je na diskreci soudu, zda návrhu na jmenování vyhoví, či ne a při svém rozhodování by se měl řídit především tím, zda je pravděpodobné naplnění účelu reorganizace dle § 3 IA 1986 Schedule B1. V druhém případě, který je v praxi nejčastější,¹¹⁷ musí společnost umožnit případným věřitelům s plovoucím zajištěním, aby podali návrh sami a vybrali tak insolvenčního správce. Pokud tuto možnost nevyužijí, je na společnosti, aby správce vybrala a o jeho jmenování informovala insolvenční soud. Tento proces probíhá velmi podobně i ve třetím případě.

Hlavním efektem prohlášení reorganizace je zákonné moratorium, které dle § 43 IA 1986 Schedule B1 zabraňuje věřitelům bez souhlasu insolvenčního správce nebo soudu ve vymáhání pohledávek, provádění exekucí a zabráním majetku společnosti. Na insolvenčního správce také přecházejí dispoziční oprávnění k majetku společnosti a další oprávnění dle § 59 IA 1986 Schedule B1.

¹¹⁶ AKINTOLA, Kayode, 2015. What is left of the floating charge? An empirical outlook. *Butterworths Journal of International Banking and Financial Law*. (July/August), 404 - 406.

¹¹⁷ FRENCH, Derek, Stephen W. MAYSON a Christopher RYAN, 2015. *Mayson, French & Ryan on company law*. 32nd edition. Oxford: Oxford University Press. str. 674

3.2.3 Provedení reorganizace

Tato oprávnění jsou definovaná velmi široce jako oprávnění „činit cokoliv, co je nutné nebo účelné pro řízení společnosti, jejich záležitostí a obchodu, jakož i majetkové podstaty.“¹¹⁸ V praxi to znamená, že na správce přechází dispoziční oprávnění, jakožto i oprávnění měnit složení statutárního orgánu. Insolvenční správce se sám nestává statutárním orgánem společnosti, nýbrž jedná jako její agent.¹¹⁹ Tato oprávnění nabývá správce hned v momentě svého jmenování a jeho role je tak velmi silná. I proto je třeba jeho výběru věnovat velkou pozornost.

Kromě oprávnění má insolvenční správce v reorganizaci i řadu povinností. První z nich je povinnost zahájení reorganizace zveřejnit. Správce způsobem popsáním v § 46 IA 1986 Schedule B1 uvědomí společnost, všechny věřitele i veřejnost. Další povinností, ale zároveň i výsadním právem, je sepsání reorganizačního plánu (*administrator's proposal*). Jeho obsahem je dle § 49 IA 1986 Schedule B1 způsob, jakým má být dosaženo účelu reorganizace. Na jeho přípravu má správce 8 týdnů, přičemž tato lhůta může být prodloužena o maximálně 28 dní pouze, souhlasí-li s tím všichni zajištění věřitelé a ti nezajištění věřitelé, hodnota jejichž pohledávek tvoří alespoň 50 % všech nezajištěných pohledávek. Reorganizační plán je správcem předložen věřitelům ke schválení na první schůzi věřitelů, kterou je povinen svolat do 10 týdnů od zahájení reorganizace, s možností stejného prodloužení, jako u předložení plánu. Na schůzi pak nezajištění věřitelé hlasují o přijetí reorganizačního plánu prostou většinou přítomných, dle výše jejich pohledávek. Pokud jej schválí, správce je plánem vázán. Pokud jej neschválí, vstupuje do hry dle § 55 IA 1986 Schedule B1 insolvenční soud, který reorganizaci zruší a prohlásí likvidaci, odvolá insolvenčního správce či schůzi věřitelů odloží a umožní tak správci plán přepracovat.

Specifický průběh pak mají reorganizace, které byly dojednány mezi společností a věřiteli předem. Tyto předjednané reorganizace (*pre-packed administrations*) ve většině případů spočívají v předem dohodnutém prodeji podniku společnosti, přičemž

¹¹⁸ § 59 IA 1986 Schedule B1

¹¹⁹ GOODE, Royston Miles., 2011. *Principles of corporate insolvency law*. 4th ed. London: Sweet. str. 453

kupující jsou často osoby, se společnostmi majetkově propojené.¹²⁰ Mezi hlavní výhody tohoto postupu patří rychlost, efektivita a minimální dopad na vztahy se zákazníky a dodavateli, naopak mezi nevýhody patří nedostatek transparentnosti a pochyby o dosažení skutečně nejlepšího uspokojení věřitelů.¹²¹

3.2.4 Skončení reorganizace

Proces reorganizace může podle anglického práva skončit řadou způsobů. Prvním je dle § 76 IA 1986 Schedule B1 vypršení jednoleté doby, na níž byl insolvenční správce jmenován do funkce. Tato doba může být prodloužena maximálně o jeden další rok souhlasem všech zajištěných a nadpoloviční většiny nezajištěných věřitelů, nebo, na neomezeně dlouhou dobu, insolvenčním soudem. Druhým je ukončení reorganizace soudem. Ten tak může učinit dle § 79 IA 1986 Schedule B1 buď na návrh insolvenčního správce v případě, že účelu reorganizace není možné dosáhnout, nebo naopak, na návrh insolvenčního správce v případě, že už bylo účelu dosaženo. Návrh na ukončení reorganizace soudem může podat i věřitel společnosti, pokud prokáže, že za zahájením reorganizace byl nekalý úmysl.¹²² Třetím způsobem jak může být reorganizace ukončena je rozhodnutím insolvenčního správce. Ten může za předpokladu, že došlo nebo brzy dojde k uspokojení zajištěných věřitelů a dojde k distribuci zbylého výtěžku mezi nezajištěné věřitele, přeměnit v souladu s § 83 IA 1986 Schedule B1 reorganizaci v dobrovolnou insolventní likvidaci, v níž dál působí jako likvidátor. Insolvenční správce může společnost také přímo, bez likvidace, zrušit, pokud společnost nemá žádný majetek, kterým by věřitelé mohli být uspokojeni.¹²³

3.3 Použití reorganizace v praxi

3.3.1 Dostupnost informací

V Anglii je situace se statistickými informacemi o insolvenčním řízení o poznání jednodušší než v České republice. Jediný oficiální zdroj, vládní Insolvenční servis

¹²⁰ FRENCH, Derek, Stephen W. MAYSON a Christopher RYAN, 2015. *Mayson, French & Ryan on company law*. 32nd edition. Oxford: Oxford University Press. str. 678

¹²¹ FINCH, Vanessa., 2009. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. str. 456 - 464

¹²² § 81 IA 1986 Schedule B1

¹²³ § 84 IA 1986 Schedule B1

(*Insolvency Service*), publikuje každý měsíc statistiky zachycující nově zahájená insolvenční řízení, a je považován za důvěryhodný. Pro získání dat o celkovém množství podnikajících právnických osob jsou pak nejvhodnější statistiky vládního Obchodního rejstříku (*Companies House*).

Skutečnost, že fakticky existuje jediný zdroj dat, je zároveň výhodou i nevýhodou. Pozitivem je, že jejich zpracování je o poznání jednodušší, než v případě České republiky. Negativy naopak je, že není s jak ověřit správnost dat, data obchodního rejstříku jsou dostupná pouze od roku 2011, kdy došlo k zásadní změně metodiky sběru a dat a konečně, že jsou dostupná pouze data o zahájení, nikoliv o ukončení jednotlivých insolvenčních procesů. Následkem je, že zpracovaná statistika pro Anglii pokrývá pouze období posledních pěti let a také, že údaje o úspěšnosti nebo neúspěšnosti reorganizací lze dovozovat z jediné dostupné statistiky množství likvidací, zahájených z reorganizace. I přesto, že, jak bylo popsáno v kapitole 3.2.4., se jedná pouze o jeden z možných výstupů reorganizace, jedná se o vyústění úspěšné, kdy došlo, nebo má v blízké době dojít k uspokojení věřitelů, a na základě této informace lze tedy spočítat minimální úspěšnost procesu reorganizace.

3.3.2 Faktické použití institutu reorganizace

Tabulka 3.1: Relativní počet insolvencí a reorganizací v Anglii

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet podnikatelů, právnických osob*	2 465 507	2 605 889	2 789 415	2 963 933	3 164 418	3 395 959
Počet zahájených insolvencí podnikatelů, právnických osob**	20 285	19 349	17 682	16 318	14 659	16 502
Počet insolvenčních návrhů na 1000 podnikatelů, právnických osob	8,2	7,4	6,3	5,5	4,6	4,9
Počet povolených reorganizací**	2 539	2 334	2 009	1 587	1 402	1 349
Pravděpodobnost, že bude po podání insolvenčního návrhu povolena reorganizace	12,5%	12,1%	11,4%	9,7%	9,6%	8,2%
Počet likvidací prohlášených z reorganizace**	1 122	1 003	944	878	631	430
Celkový počet povolených reorganizací 2011 - 2016						11 220
Počet splněných reorganizací 2011 – 2016 (minimální hodnota)						5 008
Pravděpodobnost úspěšného ukončení reorganizace (minimální hodnota)						44,6%

* Zdroj: Companies House, 2017. Incorporated companies in the UK October to December 2016 [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/incorporated-companies-in-the-uk-october-to-december-2016>

** Zdroj: The Insolvency Service, 2017. Insolvency Statistics: October to December 2016 [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/insolvency-statistics-october-to-december-2016>

Z tabulky 3.1. vyplývá, že počet zahájených insolvencí za posledních pět let konstantě klesá, s výraznějším poklesem v roce 2015, přičemž počet právnických osob ve sledovaném období naopak roste. Relativní počet insolvencí se proto mezi lety 2011

a 2016 snížil o 40 %. Tento vývoj lze přisuzovat ekonomickému cyklu a odeznívající finanční krizi z roku 2009. Spolu s tím se snižoval i počet zahájených reorganizací a to rychlejším tempem, než celkový počet insolventů, což vede k mírnému snižování pravděpodobnosti, že bude ze všech insolvenčních procesů zvolena právě reorganizace. Jak již bylo řečeno výše, z dostupných dat nelze spočítat, kolik procent reorganizací dospělo do úspěšného konce, víme však, že to bylo minimálně 44 %, neboť z 11 220 zahájených reorganizací bylo 5 008 přeměněno na dobrovolnou insolventní likvidaci, což se dá považovat za úspěch, neboť již došlo, či brzy dojde, k uspokojení věřitelů.

4 Hodnocení úpravy a použití reorganizace v ČR

Jak již bylo řečeno v úvodu, cílem této práce je ověřit hypotézu, že institut reorganizace je, ve srovnání se situací v Anglii, v České republice používán nedostatečně a také jeho úspěšnost je nízká, a následně určit, jaká specifika právní úpravy v obou sledovaných jurisdikcích jsou příčinou tohoto stavu.

Poté, co byl institut reorganizace v první kapitole teoreticky představen a v kapitole druhé a třetí byla zkoumaná právní úprava, jakož i data o funkčnosti reorganizace v praxi, v České republice, respektive v Anglii, nastává nyní čas, zjištěné informace porovnat a hypotézu potvrdit či vyvrátit.

4.1 Hodnocení použití reorganizace v praxi

Vzhledem k rozdílné velikosti České republiky a Anglie, jakožto i k rozdílnému charakteru ekonomik obou jurisdikcí, a z toho vyplívajících rozdílů v množství podnikajících právnických osob, je třeba porovnávat relativní hodnoty, vztažené na tisíc podnikajících právnických osob.

Z tabulky 4.1. je vidět, že množství podaných insolvenčních návrhů je v obou zemích srovnatelné, 4,23 a 4,86. Zajímavé však je, že srovnání tabulek 2.4. a 3.1. viditelný časový vývoj tohoto údaje, kdy ve sledovaném období bylo množství návrhů v Anglii o poznání stabilnější, než v České republice, což je pravděpodobně způsobeno tím, že ekonomická krize v Anglii udeřila dříve, než v ČR.

Co však již srovnatelné není, je relativní počet zahájených reorganizací, který byl v roce 2016, který byl navíc z tohoto hlediska v České republice rekordně vysoký, v ČR (0,06) více než šestkrát nižší, než v Anglii (0,40). Podobně na tom byla i pravděpodobnost, že nastalý insolvenční proces bude reorganizací, která byla v České republice (1,5 %) více než pětkrát nižší než Anglii (8,2 %). Tato skutečnost vyznívá pro ČR o to hůře, že do anglické statistiky jsou zahrnuty i likvidace společností, které nejsou v úpadku, a poměr je ve skutečnosti ještě horší.

Konečně pravděpodobnost, že reorganizace skončí, dle kritérií vysvětlených v kapitolách 2.2.8. a 3.3.1, úspěšně, je v Anglii (min. 44,6 %) skoro dvojnásobná, než v České republice (23,2 %).

Tabulka 4.1: Srovnání relativního počtu insolvenčních návrhů a reorganizací v ČR a Anglii

	ČR	Anglie
Počet insolvenčních návrhů na 1000 právnických osob (2016)	4,23	4,86
Počet povolených reorganizací na 1000 právnických osob (2016)	0,06	0,40
Pravděpodobnost, že bude po podání insolvenčního návrhu povolena reorganizace	1,5%	8,2%
Pravděpodobnost úspěšného ukončení reorganizace*	23,2%	44,6%

* Poznámka: U Anglie se jedná o minimální hodnotu, jak bylo vysvětleno v kapitole 3.3.1.

Dá se tedy konstatovat, že se hypotéza potvrdila. Institut reorganizace je v Anglii používán častěji a s větší mírou úspěšnosti než v České republice.

4.2 Hodnocení právní úpravy reorganizace v ČR

Důvody, proč tomu tak, dle názoru autorky, je, lze rozdělit do dvou základních skupin. První vychází z předpokladu, který je v odborné literatuře i v restrukturalizační praxi považován za fakt, že čím dříve je krize ve společnosti detekována a ozdravný proces zahájen, tím větší je šance na záchranu.¹²⁴ Druhá pak zkoumá samotný proces ekonomické záchrany a ozdravení podniku, s důrazem na to, kdo jej provádí a jakou k tomu má kvalifikaci. Zákonná úprava reorganizace totiž fakticky nemůže vést k záchraně podniku v tom smyslu, že vyřeší problémy v dlužníkově podniku, které vedly nebo vedou k úpadku. Reorganizace je pouze platformou pro tyto restrukturalizační procesy, které musí být provedeny, a její právní úprava toto provedení do různé míry ovlivňuje, především v určení, která osoba je za jejich provedení zodpovědná a jakým způsobem tak má učinit.

4.2.1 Včasné zahájení procesu reorganizace

Jak již bylo řečeno, proces reorganizace je, v souladu s dispozitivní zásadou ovládající insolvenční řízení, možné zahájit pouze na základě podaného insolvenčního návrhu. To, jak včas bude zahájen, tedy záleží na tom, kdy bude tento návrh podán. V České republice je možné insolvenční návrh podat, a insolvenční řízení tak zahájit, až

¹²⁴ ZUZÁK, Roman a Martina KÖNIGOVÁ, 2009. *Krizové řízení podniku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. str. 78

v momentě úpadku, či alespoň hrozícího úpadku, tedy později než v Anglii, kdy může být reorganizace zahájena i dříve, pokud jí zahájí věřitel, kterém svědčí právo z plovoucího zajištění.

I v případě, že už je z finančních výkazů společnosti evidentní, že je v úpadku, ať už již nastalém či hrozícím, zúčastněné subjekty se liší motivací návrh podat a řízení tak včas zahájit. Tento rozdíl je patrný především u členů statutárního orgánu společnosti. V České republice i v Anglii sice insolvenční, respektive obchodní, právo stanoví povinnost statutárního orgánu insolvenční návrh podat a obsahuje také poměrně drakonické tresty v podobě osobní odpovědnosti za škodu vzniklou porušením této povinnosti, jednotlivé instituty se však od sebe liší v detailech, které mají výrazný vliv na jejich praktickou aplikovatelnost.

Dle § 99 českého insolvenčního zákona odpovídá člen statutárního orgánu za škodu způsobenou včasným nepodáním insolvenčního návrhu věřiteli. Ten musí nárok na náhradu škody vznést a pouze jemu, a nikoliv i ostatním věřitelům, kteří nárok nevznegli, soud nárok může přiznat. Vyčíslení škody je pak možné až v závěru insolvenčního řízení, kdy je teprve zřejmé, jakou částku věřitel obdržel v rámci insolvenčního řízení. Insolvenční správce v tomto procesu nehraje žádnou roli. Naopak dle § 68 zákona o obchodních korporacích je insolvenční správce, nebo věřitel, oprávněn vznést návrh na určení odpovědnosti člena statutárního orgánu vůči závazkům společnosti jako celku, avšak nikoliv v rámci insolvenčního řízení. Jedná se o paralelní řízení, jehož výsledkem bude individuální závazek člena statutárního orgánu vůči jednotlivým věřitelům z titulu ručení. Ten navíc vzniká až konstitutivním rozhodnutím soudu a rozhodnutí tak musí být pravomocné ještě před zánikem společnosti.¹²⁵ Ani v jednom případě tak není plněno do majetkové podstaty a případné řízení klade značné nároky na věřitele, respektive správce, aby prokázali před soudem pochybení členů statutárního orgánu. Ani jeden z těchto postupů proto není v praxi příliš využívaný a nepředstavuje pomyslný bič na statutární orgány společností, aby řešili situaci včas. Dle anglického *wrongful trading* je sice individuální odpovědnost členů statutárních orgánů

¹²⁵ HURYCHOVÁ, Klára, 2015. K institutu *wrongful trading* v anglickém právu a jím inspirovanému ručení při úpadku dle § 68 z.o.k. In: *Corporate governance: Kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer. str. 162 - 165

také přiznána pouze v jednotkách případů ale tím, že se jedná o proces v rámci insolvenčního řízení, který vede insolvenční správce a jehož výsledkem je příspěvek do majetkové podstaty, se jedná o proces v praxi častěji zahajovaný a pro členy statutárního orgánu více motivační, což zvyšuje šanci včasného zahájení insolvenčního řízení.

4.2.2 Proces záchrany a ozdravení podniku

Hlavní rozdíl v pojetí reorganizace dle českého a anglického práva je pak v subjektu, který samotný proces reorganizace provádí. V České republice je insolvenčním právem posílena pozice dlužníka, který má přednostní právo na sestavení reorganizačního plánu a tím zpravidla i jeho provedení. Tohoto práva jej sice věřitelé mohou zbavit, v praxi je to však dlužník, který ve většině případů restrukturalizační procesy v rámci reorganizace vede. V případě, že nedojde ke změnám v managementu, jsou to fakticky ti stejní lidé, kteří společnost převedli do úpadkové situace, kteří jí z ní mají zachránit. V Anglii můžeme pozorovat přístup naprosto opačný, kdy dlužník, respektive jeho statutární orgán, ztrácí dispoziční oprávnění, která přecházejí na insolvenčního správce, který pak proces reorganizace provede. To je umožněno tím, že v Anglii je u zkoušek insolvenčních správců důležitá především znalost ekonomiky a fungování společností z obchodního hlediska, a insolvenční správci mají ve většině případů zkušenosti s ekonomickým řízením firem. V České republice převládá u insolvenčních zkoušek testování znalosti práva a 74 % insolvenčních správců jsou zároveň advokáty¹²⁶ a často postrádají ekonomické vzdělání. K vedení dlužníkovy podniku a jeho záchraně tak nemají nejen zákonem danou pravomoc, ale ani zkušenosti a znalosti.

Argument, že vložit dispoziční oprávnění do rukou insolvenčního správce zvýší nejen transparentnost celého procesu, ale i pravděpodobnost jeho dovedení do úspěšného konce, podporuje i skutečnost, že v české praxi je o poznání oblíbenějším způsobem řešení úpadku prodej podniku jedinou smlouvou v rámci konkurzu. Tento proces má sanační charakter, neboť podnik je zachráněn, ale díky tomu, že se odehraje

¹²⁶ Vlastní výpočet podle Ministerstvo spravedlnosti, *Insolvenční správci* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>

v rámci konkurzu, je to insolvenční správce, který jej provede, což přináší transparentnost, předvídatelnost a větší uspokojení věřitelů.¹²⁷

¹²⁷ Česká Pozice, *Richter: Někteří soudci neznají ani základy fungování firem* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/nekteri-soudci-neznaji-ani-zaklady-fungovani-firem-f88-/tema.aspx?c=A170404_155731_pozice-tema_lube

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo poskytnout přehled o právní úpravě a fungování institutu reorganizace v praxi v České republice a v Anglii a ověřit hypotézu, že institut reorganizace, tedy způsob sanačního řešení úpadku podnikatelů, je, ve srovnání se situací v Anglii, v České republice používán nedostatečně a také jeho úspěšnost je nízká, a následného vyvození závěrů, proč tomu tak je. Důvodem pro volbu tohoto tématu byla skutečnost, že počet provedených a do úspěšného konce dotažených reorganizací v České republice za již skoro deset let účinnosti insolvenčního zákona je dle názoru autorky nízký a snaha zjistit, zda je tomu objektivně tak, či zda se jedná o nutný důsledek specifického charakteru reorganizačního procesu.

K ověření či vyvrácení hypotézy posloužily čtyři kapitoly. V první kapitole byla reorganizace obecně definována, byla zařazena do systému insolvenčního práva a vysvětlen její historický vývoj. V druhé kapitole byl popsán institut reorganizace, jak ho zná české insolvenční právo, včetně popisu souvisejících obecných ustanovení o insolvenčním řízení, které průběh reorganizace umožňují a ovlivňují, a také rozbor dat o reorganizacích v České republice, jejich faktickém provedení a úspěšnosti. Proto, aby bylo umožněno srovnání, obsahuje třetí kapitola stejné informace o situaci v Anglii. Konečně ve čtvrté kapitole byla data a informace z předchozích kapitol analyzována, hypotéza vyhodnocena a vyjmenovány důvody, které za její platností stojí.

Výsledkem této diplomové práce je zjištění, že se hypotéza potvrdila. Pravděpodobnost, že v zahájeném insolvenčním řízení bude, jako způsob řešení úpadku, použita reorganizace, je v České republice pětikrát nižší než v Anglii a pravděpodobnost, že reorganizace skončí pozitivně, je méně než poloviční. To je dle názoru autorky způsobeno tím, že insolvenční zákon ve stávající podobě, nemotivuje aktéry insolvenčního řízení, zahájit insolvenční řízení včas, což prokazatelně zvyšuje šanci na záchranu podniku dlužníka, a ani v případě již zahájené reorganizace, není tento proces v těch správných rukou a subjekty účastné na procesu nemají dostatečnou motivaci, ani schopnosti a znalosti k tomu, aby jej dovedly do úspěšného konce.

Českému zákonodárci se tedy dá doporučit, aby zvážil úpravu insolvenčního zákona podle anglického vzoru a zvýšil tak šanci na aplikaci institutu reorganizace v praxi.

Seznam zkratek

Anglie	Anglie a Wales
ČR	Česká republika
CA 2006	Companies Act 2006
CDDA 1986	Company Directors Disqualification Act 1986
IA 1986	Insolvency Act 1986
Insolvenční zákon nebo jen zákon	Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
IR 2016	Insolvency Rules 2016
Občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Vyhláška o odměně insolvenčního správce	Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
Zákon o konkurzu a vyrovnání	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o obchodních korporacích

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

Použitá literatura

Právní předpisy

- Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 90/2012 Sb., *o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Company Directors Disqualification Act 1986
- Insolvency Act 1986
- Companies Act 2006
- Insolvency Rules 2016

Judikatura

- Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 30/2010 ze dne 20. 1. 2011
- Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 13/2011 ze dne 27. 10. 2011
- Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 14/2011 ze dne 21. 12. 2011
- Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 38/2010 ze dne 1. 3. 2012
- Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 14/2012 ze dne 28. 3. 2013
- Usnesení NS sp. zn. 29 NSCR 50/2013 ze dne 30. 6. 2015
- Usnesení VS v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 387/2015-B-68 ze dne 10. 9. 2015

Důvodové zprávy

- *Návrh insolvenčního zákona – důvodová zpráva* [online], [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>
- *Novela insolvenčního zákona - Důvodová zpráva* [online], [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1678743

Monografie

- BRADLEY, Anthony W. a K. D. EWING, 2003. *Constitutional and administrative law*. 13th ed. Harlow: Pearson. ISBN 0582438071.
- DIGNAM, Alan J. a John P. LOWRY, 2014. *Company law*. Eighth edition. Oxford: Oxford University Press. Core text series. ISBN 9780198704133.
- FABER, N. E. D., 2012. *Commencement of insolvency proceedings*. New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-964422-3.
- FINCH, Vanessa., 2009. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press. ISBN 978-052-1701-822.
- FLETCHER, Ian F., 2009. *The law of insolvency*. 4th ed. London: Sweet. ISBN 978-0421902701.
- FRENCH, Derek, Stephen W. MAYSON a Christopher RYAN, 2015. *Mayson, French & Ryan on company law*. 32nd edition. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780198733348.
- GERLOCH, Aleš, 2013. *Teorie práva*. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 9788073804541.
- GOODE, Royston Miles., 2011. *Principles of corporate insolvency law*. 4th ed. London: Sweet. ISBN 978-0-4140-4787-7.
- HÁSOVÁ, Jiřina a Tomáš MORAVEC, 2013. *Insolvenční řízení*. V Praze: C.H. Beck. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-459-9.
- HOLMAN, Robert, 2016. *Ekonomie*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 9788074002786.
- KISLINGEROVÁ, Eva, 2004. *Manažerské finance*. Praha: C.H. Beck. Ekonomie (C.H. Beck). ISBN 80-717-9802-9.

- KOZÁK, Jan, 2016. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-5521-354.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana, 2015. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Pro praxi. ISBN 978-807-3805-685.
- OMAR, Paul J., 2008. *International insolvency law: themes and perspectives*. Burlington, VT: Ashgate. ISBN 0754624277.
- PÚRY, František, 2015. *Úpadkové trestné činy v České republice*. V Praze: C.H. Beck. Právní praxe. ISBN 978-807-4002-939.
- RICHTER, Tomáš, 2017. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788075524447.
- SEALY, Len. a David MILMAN, 1999. *Annotated guide to the insolvency legislation: Insolvency Act 1986, Company Directors Disqualification Act 1986, Insolvency Rules 1986*. 5th ed. Bicester, Oxfordshire: CCH Editions. ISBN 08-632-5502-7.
- SCHELLEOVÁ, Ilona, 2005. *Konkurz a vyrovnání*. 3. vyd. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-868-6147-3.
- SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA, 2016. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing. ISBN 9788074311512.
- UNITED NATIONS COMMISSION ON INTERNATIONAL TRADE LAW., 2005. *UNCITRAL legislative guide on insolvency law*. Vienna : UNCITRAL. New York: United Nations. ISBN 9789211337365.
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, 2015. *Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací*. 8. vydání. Praha: Leges. ISBN 9788075020765.
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ, 2015. *Civilní právo procesní: Část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges. ISBN 9788075020772.
- ZUZÁK, Roman a Martina KÖNIGOVÁ, 2009. *Krizové řízení podniku*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3156-8.
- *Blackstone's statutes on company law, 2014-2015*, 2014. S.l.: Oxford University Press. ISBN 978-019-8709-466.

- *Zákon o obchodních korporacích: komentář*, 2014. Praha: Wolters Kluwer. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-4785-375.

Články

- AKINTOLA, Kayode, 2015. What is left of the floating charge? An empirical outlook. *Butterworths Journal of International Banking and Financial Law*. (July/August), 404 - 406.
- CONWAY, Lorraine, 2015. Insolvency Practitioners' fees. *House of Commons Library* [online]. [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ut1EQZS0oBEJ:researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN06146/SN06146.pdf+&cd=4&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>
- FRISBY, Sandra, 2006. Report on Insolvency Outcomes. *The Insolvency Service*.
- HURYCHOVÁ, Klára, 2015. K institutu wrongful trading v anglickém právu a jím inspirovanému ručení při úpadku dle § 68 z.o.k. In: *Corporate governance: Kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-654-9.
- KUBÍČKOVÁ, Alice a Jan BUREŠ, 2016. Oddlužení podnikatele – někde možné je, jinde ne. *EPRAVO.CZ* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatele-nekde-mozne-je-jinde-ne-100104.html>
- LINKLATERS, 2016. *How effective is wrongful trading legislation in holding rogue directors to account?* [online]. [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi47MDjko3TAhVHXBoKHUerCnAQFgghMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.linklaters.com%2Fpdfs%2Fmkt%2Flondon%2FGC6805_Rogue_Directors_BAFS_FINAL_A_SCREEN.PDF&usg=AFQjCNH4Y9rtpES1isTVPz2WejI9_KtKTw&sig2=xj2srF_D1vrN3pU0_dACvA
- PROCHÁZKA, Martin, Velká Británie: Turistický sen osobních bankrotářů. *Lidové Noviny* [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/velka-britanie-turisticky-sen-osobnich-bankrotaru-f84-/tema.aspx?c=A120708_025347_pozice_71840

- SIGMUND, Adam, 2016. (Ne)poctivý záměr v sanačních formách insolvenčního řízení. *Bulletin advokacie* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nepoctivy-zamer-v-sanacnich-formach-insolvencniho-rizeni?browser=mobi>
- ZOULÍK, František, 2009. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum* [online]. 2009(4) [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/>
- ŽIŽLAVSKÝ, Michal, 2012. *Soumrak restrukturalizace, úsvit reorganizace?* [online]. [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soumrak-restrukturalizace-usvit-reorganizace-83096.html>

Akademické práce

- PAVLÍK, Jan, 2011. *Způsoby řešení úpadku v období první republiky*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Právnická fakulta.

Elektronické zdroje

- ČTK, Soud vyhověl OKD, zadlužené firmě prodloužil termín pro podání návrhu reorganizace o čtyři měsíce. In: *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-65527460-soud-vyhovel-okd-zadluzene-firme-prodlouzil-termin-pro-podani-navrhu-reorganizace-o-ctyri-mesice>
- ZENKNER, Petr, Světlíkovy Vítkovice prodávají zinkovnu a chtějí více času na reorganizační plán. In: *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-65670290-vitkovice-prodavaji-zinkovnu-a-chteji-posunout-reorganizaci>
- Český statistický úřad, *Podíl aktivních a neaktivních ekonomických subjektů v ČR* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_res
- The Insolvency Service, *Guide to Bankruptcy* [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/guide-to-bankruptcy/guide-to-bankruptcy#sec-six>

- InsolCentrum, s.r.o., *Britská terminologie* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://e-learning.insolcentrum.cz/article/202>
- Creditreform, *Vývoj insolvenčí v České republice v roce 2016* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: http://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/TZ_Insolvenze_2016.pdf
- The Insolvency Service, *Modernised insolvency rules commence in April 2017* [online]. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/news/modernised-insolvency-rules-commence-in-april-2017>
- Companies House, 2017. *Incorporated companies in the UK October to December 2016* [online]. [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/incorporated-companies-in-the-uk-october-to-december-2016>
- Ministerstvo spravedlnosti, *Oddlužení* [online]. [cit. 2017-03-10]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/oddluzeni.html>
- Ministerstvo spravedlnosti, *Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- Doing Business, *Resolving Insolvency* [online]. [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/resolving-insolvency>
- The Insolvency Service, 2017. *Insolvency Statistics: October to December 2016* [online]. [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/statistics/insolvency-statistics-october-to-december-2016>
- Česká Pozice, *Richter: Někteří soudci neznají ani základy fungování firem* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/nekteri-soudci-neznaji-ani-zaklady-fungovani-firem-f88-/tema.aspx?c=A170404_155731_pozice-tema_lube
- PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o., *Restrukturalizace a insolvenze* [online]. [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/cz/cs/podnikove-poradenstvi/restrukturalizace-a-insolvenze.html>
- Ministerstvo spravedlnosti, *Insolvenční rejstřík* [online]. [cit. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

- Ministerstvo průmyslu a obchodu, *Roční přehled podnikatelů a živností* [online]. [cit. 2017-03-29]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/rocni-prehled-podnikatelu-a-zivnosti--222295/>
- The Insolvency Service, *Options for paying off your debts* [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/overview>
- Ministerstvo spravedlnosti, *Insolvenční správci* [online]. [cit. 2017-04-08]. Dostupné z: <https://isir.justice.cz/InsSpravci/public/seznamAction.do>

Shrnutí

Hlavním cílem této práce s názvem „Institut reorganizace v českém a anglickém právu a jeho použití v praxi“ je poskytnout přehled o právní úpravě a fungování institutu reorganizace v praxi v České republice a v Anglii, ověřit hypotézu že institut reorganizace, tedy způsob sanačního řešení úpadku podnikatelů, je, ve srovnání se situací v Anglii, v České republice používán nedostatečně a také jeho úspěšnost je nízká, a vyvození závěrů, čím je tato situace způsobena.

Tento cíl byl naplněn ve čtyřech kapitolách. V první kapitole je definován pojem reorganizace v obecné rovině, jeho zařazení do systému insolvenčního práva a exkurz do historického vývoje. V druhé kapitole je popsáno použití institutu reorganizace v České republice a to pomocí detailního rozboru účinné právní úpravy nejen přímo reorganizace, její přípustnosti, druhů, zahájení, provedení i končení a role jednotlivých subjektů v ní, ale celého insolvenčního řízení, právních zásad jej ovládajících, definice úpadku a jeho druhů, a také zkoumání informací o použití reorganizace v praxi, konkrétně dostupných dat o tom, jak pravděpodobné je, že úpadek subjektu v České republice bude řešen reorganizací a s jakou pravděpodobností bude tato reorganizace úspěšná. Třetí kapitola obsahuje stejné informace o situaci v Anglii. Kapitola čtvrtá na vyhodnocuje platnost hypotézy a její důvody.

Výsledkem je zjištění, že hypotéza je pravdivá, a že pravděpodobnost, že bude úpadek řešen reorganizací, je v České republice pětkrát nižší než v Anglii a pravděpodobnost, že tato reorganizace skončí kladným výstupem, je méně než poloviční. To je způsobeno nízkou motivací subjektů zahájit insolvenční řízení včas, což prokazatelně zvyšuje šanci na záchranu podniku dlužníka, a nevhodným rozdělením pravomocí v již probíhajícím procesu reorganizace.

Práce byla vypracována dle právní úpravy účinné k 11. dubnu 2017.

Klíčová slova

Insolvenční řízení, úpadek, reorganizace

Name

The institute of administration in Czech and English law and its application in practice

Summary

The main goal of this thesis called „The institute of administration in Czech and English law and its application in practice“ is to provide an overview of insolvency administration, its regulation and practical application in the Czech Republic and in England, to verify the hypothesis that administration, as a rescue solution for insolvency of companies, is, in comparison with the situation in England, being used insufficiently in the Czech Republic and its success rate is also low, as well as concluding, what is the reason of this situation.

This goal has been fulfilled in four chapters. The first chapter contains the general definition of administration, its position in the system of insolvency law as well as an overview of its historical development. In the second chapter is described the practical usage of this legal institute in the Czech Republic, and this is done through an analysis of applicable law regarding administration but also insolvency proceedings as a whole, as well as analysis of available data regarding the application of administration, probability of its usage as well as positive outcome, in practice. The same is done for England in the third chapter, so the hypothesis can be validated and its causes analysed in the fourth chapter.

As a result, the hypothesis has been proven. The probability that an insolvent company will enter administration rather than other insolvency procedure is five times lower in the Czech Republic than in England and the probability that an administration will result in a positive outcome is less than half. The reason is a low motivation of all players to enter the insolvency process soon, which significantly increases the probability of company rescue, as well as an unadvisable division of power in the administration process itself.

This thesis has been written according to the applicable law as on 11th April 2017.

Key words

Insolvency proceedings, insolvency, administration